

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM 2012 – 2015

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jan Martinka

Výzbroj bezpečnostních sborů v období od roku 1918 do roku 1945 (pořádkové složky v přímém výkonu služby)

Praha 2015

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Karel Müller

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES 2012 - 2013

BACHELOR THESIS

Jan Martinka

**Weapons of security forces during the period from 1918 to
1945 (uniformed folder in direct service)**

Prague 2015

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Mgr. Karel Müller

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce na téma „Výzbroj bezpečnostních sborů v období od roku 1918 do roku 1945 (pořádkové složky v přímém výkonu služby)“ je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 24. 2. 2015

Jan Martinka

Poděkování

Děkuji touto cestou vedoucímu bakalářské práce panu Mgr. Karlu Müllerovi za cenné rady, připomínky, metodické vedení práce, za pomoc a veškerý čas, které mi usnadnily zpracování uvedené problematiky.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá výzbrojí bezpečnostních sborů v období od roku 1918 do roku 1945. Jednotlivé části jsou věnovány charakteristice bezpečnostních sborů v letech 1918 – 1939 a 1939 - 1945. Další kapitoly se věnují jednotlivým bezpečnostním složkám a jejich výzbrojí. V závěrečné kapitole jsou specifikovány podmínky pro použití zbraně jednotlivými složkami napříč výše uvedenou dobou a jejich porovnání s podmínkami pro použití zbraně Policí České republiky

Klíčová slova

Četnictvo, četník, policie, policista, komunální policie, Stráž obrany státu, protektorátní policie, výzbroj, zbraň

Annotation

Bachelor thesis deals with weapons of security forces during the period from 1918 to 1945. Individual parts are devoted to the characteristic of security forces in 1918-1939 and 1939-1945. Other chapters deal with the various security forces and their armor. In the final chapter are specified conditions for use of weapons across the different components of the above times and compare them with the conditions for the use of weapons Police Czech republic.

Key words

Četnictvo, četník, police, policeman, city police, State defense guard, protectorate police, equipment, weapon

OBSAH

ÚVOD.....	9
1. CHARAKTERISTIKA BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ V LETECH 1918-1939	11
1.1 Četnictvo	12
1.1.1 Postavení četnictva	12
1.1.2 Legislativa četnictva	13
1.1.3 Četnická služba obyčejná	15
1.1.4 Četnická služba zvláštní	16
1.1.5 Hierarchie řízení četnictva.....	17
1.1.6 Výkonné články četnictva	17
1.2 Policie.....	20
1.2.1 Komunální policie	23
1.3 Stráž obrany státu.....	24
1.3.1 Stráž obrany státu v letech 1938 a 1939	29
2. VÝZBROJ POŘÁDKOVÝCH SLOŽEK V OBDOBÍ LET 1918 – 1939.....	31
2.1 Výzbroj četnictva	31
2.1.1 Palné zbraně.....	33
2.1.2 Chladné zbraně	36
2.2 Výzbroj policie.....	40
2.2.1 Palné zbraně.....	40
2.2.2 Chladné zbraně	42
2.3 Výzbroj Stráže obrany státu	42
3. CHARAKTERISTIKA BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ V OBDOBÍ LET 1939 – 1945	44
3.1 Protektorátní policie	46
4. VÝZBROJ POŘÁDKOVÝCH SLOŽEK V LETECH 1939 – 1945	48
5. PODMÍNKY PRO POUŽITÍ ZBRANĚ 1918 – 1945.....	50
5.1 Pojem zbraň.....	50
5.2 Obecné podmínky před a při použití zbraně	51
5.3 Zákonné podmínky pro použití zbraně četnictvem.....	52
5.3.1 Použití zbraně v nutné obraně	52
5.3.2 Použití zbraně proti nebezpečnému zločinci	53
5.3.3 Použití zbraně k překonání odporu.....	54

5.3.4 Použití zbraně k zamezení útěku nebezpečného zločince	54
5.3.5 Ostatní oprávnění četníků a policisty k použití zbraně	55
ZÁVĚR	56
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	56

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolil výzbroj bezpečnostních sborů v období od roku 1918 do roku 1945 se zaměřením na pořádkové složky v přímém výkonu služby. Toto téma jsem si zvolil, protože jsem měl zájem o poznání historie bezpečnostních sborů na našem území. Jedná se o dobu, kdy se začaly tvořit počátky moderních bezpečnostních sborů na území Československého státu.

V úvodu své práce se zaměřím na charakteristiku bezpečnostních sborů na území Československa v období let 1918 – 1939. Následně se budu věnovat charakteristice jednotlivých bezpečnostních sborů, které působily na území Československa a to četnictva, policie (sbor uniformované stráže bezpečnosti), obecní policie, Stráže obrany státu. Poté se v další kapitole zaměřím na výzbroj četnictva, policie a stráže obrany státu a to převážně na chladné a palné zbraně, které byly užívány k výkonu služby těchto bezpečnostních složek. Výzbroj obecní policie v práci nebude charakterizována z důvodu, že by toto bylo nad rámec bakalářské práce a z důvodu toho, že se ve výše uvedené dobu jednalo o složku, která nebyla tak potřebná a neměla takový význam, jako četnictvo, policie a Stráž obrany státu.

V další kapitole se budu věnovat bezpečnostním sborům na českém území v letech 1939 až 1945, jelikož se jednalo o dobu, kdy na našem území byl Protektorát Čechy a Morava. Zde se budu převážně věnovat českým bezpečnostním složkám a to zejména protektorátní policii.

Poté se zaměřím na výzbroj českých bezpečnostních sborů v době od roku 1939 do roku 1945.

Závěrečná kapitola bude obsahovat podmínky pro použití zbraně v době od roku 1918 do roku 1945 a jejich porovnání se současnou legislativou o použití zbraně, kterou se řídí policisté České republiky. Zde se zbraní rozumí zejména zbraň střelná. Rozbor a porovnání ostatních zbraní, by bylo nad rámec bakalářské práce.

Toto téma jsem si vybral záměrně, protože mám k tomuto tématu vlivem práce určitý vztah, jelikož v současné době pracuji u policie České republiky na místním oddělení Žižkov. Jelikož sloužím u pořádkového útvaru, tak každý pracovní den přicházím do kontaktu se služební zbraní. Tato je nedílnou součástí výzbroje pro výkon činnosti policie. Policie, ale také v minulosti četnictvo, sbor stráže uniformované

bezpečnosti, obecní policie, Stráž obrany státu a jiné bezpečnostní složky spojuje společná idea, kterou je ochrana života, zdraví a majetku osob.

Cílem práce je poskytnout souhrnný obraz o výzbroji příslušníků bezpečnostních sborů v přímém výkonu služby v období od roku 1918 do roku 1945. Zaměřit se na rozdíly ve výzbroji policie, četnictva a Stráže obrany státu se stručným poukazem na odůvodněnost těchto rozdílů. Dále porovnat podmínky pro použití zbraně mezi výše uvedeným obdobím a současností.

V práci použiji metodu historickou, která bude spočívat ve studiu dobových dokumentů, předpisů, ale také současných i historických publikací. Následovat bude analýza a syntéza získaných informací.

1. CHARAKTERISTIKA BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ V LETECH 1918-1939

Dne 28. října roku 1918 byl Národním výborem přijat tzv. Recepční zákon č. 11/1918 Sb. o zřízení samostatného státu Československého. Ve 2. článku tohoto zákona bylo uvedeno následující: „*Veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti*“.¹ Ve 3. článku výše uvedeného zákona bylo stanoveno, že „*Všechny úřady samosprávné, státní a župní, ústavy státní, zemské, okresní a zejména obecní jsou podřízeny Národnímu výboru v prozatím úřadují a jednají dle dosavadních platných zákonů a nařízení.*“² Dle tohoto zákona je zřejmé, že nově vzniklý Československý stát si zachoval strukturu státních i samosprávních úřadu a organizací jako za c. a k. monarchie. Funkce v těchto úřadech a organizacích, zastávali stejní lidé jako doposud.

Stát byl odpovědný za bezpečnost. K výkonu státní moci na úseku obecné bezpečnosti bylo pověřeno četnictvo a policie. Bezpečnost a pořádek na venkově zajišťovalo četnictvo a ve městech policie. Četnictvo bylo nejrozšířenější a počtem jeho členů značně převyšovalo tehdejší policii.

Sít státních policejních úřadů na území ČSR byla velmi řídká. Ve městech a obcích působila také obecní policie, která byla zřizována příslušnou obcí a působil na území obce, nebo v nejbližším okolí obce, kterou byla zřízená. Obecní nebo též komunální policie nebyla nikdy jednotně organizovaná.

V roce 1936 je na základě vládního nařízení č. 270/1936 Sb. z. a n. z 23.10.1936 založena Stráž obrany státu, kdy hlavní úkol této složky spočíval v zajišťování obrany, celistvosti a svobody státu, ale taky spolupůsobila při ochraně majetku, veřejného pořádku, klidu a bezpečnosti.

Další bezpečnostním sborem, který byl na území Československa, je finanční stráž, jenž byla také převzata z c. a k. monarchie a jejím úkolem byla ochrana státu na úseku celní správy a ochrana a dozor nad státními hranicemi proti neoprávněnému vstupu nežádoucích osob.

¹ Zákon č. 11 z roku 1918 Sb. o zřízení samostatného státu Československého

² Tamtéž

Organizace a funkce četnictva a policie byly řízeny Ministerstvem vnitra, které pro regulaci výkonu vydávalo interní předpisy, kterým byly tyto složky povinné se řídit. Mezi úřady s povšechnou policejní pravomocí byly počítány ministerstvo vnitra, zemské úřady, okresní úřady, státní policejní úřady a obce.³

Dalším ozbrojeným bezpečnostním sborem, byla na území Československa armáda, která byla řízena ministerstvem národní obrany a jejím hlavním úkolem byla ochrana státu před vnějšími vlivy. Zajímavostí je zde fakt, že armáda měla své vlastní polní četnictvo, které sestávalo z členů četnictva přidělených k armádě. Vznik tohoto je spojen s tehdejší válčným stavem s Maďarskem. Polní četnictvo bylo u armády do dne 10.10.1920 a poté bylo zrušeno výnosem ministerstva obrany státu ze dne 5.8.1920 a četníci z armády přešli zpět do četnictva .

1.1 Četnictvo

1.1.1 Postavení četnictva

Četnictvo bylo dle zákona č. 299 Sb. o četnictvu ze dne 14. dubna roku 1920, ve znění zákona ze dne 31. ledna 1928, čís. 28 Sb. charakterizováno následovně: „*Četnictvo republiky Československé jest vojensky organisovaný sbor strážní, jenž určen jest k tomu, aby podle zákonných předpisů a podle nařízení příslušných úřadů státních udržoval v celém území Československé republiky veřejný pořádek a veřejnou bezpečnost.*“⁴

Četnictvo bylo orgánem státní politické správy určeným k výkonu bezpečnostní služby. Bylo podřízeno státním politickým úřadům. Ve věcech výcviku, vyučování kázně a kontroly služby bylo podřízeno četnickým důstojníkům. V obojím směru četnictvo v poslední instanci podléhalo ministerstvu vnitra. K udržení vojenského pořádku a kázně v četnictvu byl ministerstvem vnitra stanoven generální velitel četnictva.⁵ Uvedené ministerstvo rozhodovalo o organizaci, výkonu služby, výcviku a rovněž i o početních stavech četnictva.⁶ Na řešení otázek ohledně výzbroje četnictva se podílely společně ministerstva vnitra a národní obrany. V sídlech politických a soudních úřadů byly

³ Macek, P., L. Uhlíř, *Dějiny policie a četnictva II.*, str. 19, ISBN 80-902670-0-9

⁴ Dle ust. § 1 zákona č. 299/1920 Sb. z. a n., ze dne 14. dubna 1920

⁵ Dle ust. § 2 zákona č. 299/1920 Sb. z. a n., ze dne 14. dubna 1920

⁶ Spurný, M. *Ve dne v noci podle zákoníku*, str. 91, ISBN 978-80-244-3774-3

zřizovány přiměřená četnická velitelství.⁷ Za účelem zajištění lepší komunikace a akceschopnosti ve spolupráci četnictva s armádou byl četnictvu přidělen jeden štábní důstojník československého vojska.

Četníci se v pravidelných lhůtách zúčastňovali vojenských cvičení, které byly řízeny vojenskými zákony a předpisy. Toto platilo na četníky, na které se vztahovala kvůli jejich věku tato povinnost podle branného zákona. Politický úřad 1. stupně řídil a vykonával dozor nad četnickou službou, která vykonávala četnickou službu v jeho obvodu. V případě, že bylo zapotřebí využít služeb četnictva v městech s vlastním statutem, tak o tom rozhodoval příslušný politický úřad 2. stupně, který učinil příslušné opatření. Ostatním civilním, samosprávným a vojenským úřadům nebylo četnictvo podřízeno.

V záležitostech výkonu trestní pravomoci věcí soudních, byly soudy a státní zastupitelství oprávněny přímo požadovat služeb četnictva. Politické úřady státní určovaly, kdy mělo četnictvo spolupůsobit v záležitostech místní policie, přitom však pečovali o to, aby bezpečnostní služba četnictva tímto netrpěla. Četnictvo mělo všechny obdržené příkazy bezpodmínečně a bez průtahů vykonat a nepouštět se do jejich posuzování. V případě, že byl takový příkaz zjevně v rozporu s povinnostmi spojenými četnickou přísahou, kde bylo mimo jiné zakotveno: „*žárlivě střežiti dobrou pověst sboru a vzájemně na sebe dozírati, čímž bude umožněno, aby nectnosti a zlovyky byly již v zárodku potlačeny*“⁸, anebo kdyby tímto příkazem vykonal četník trestný čin, byl oprávněn od takového příkazu upustit a dále byl povinen takovýto případ neprodleně ohlásit svému nadřízenému. Za obsah příkazu byl zodpovědný úřad, který ho vydal. V případě protiprávního jednání četníků četnictvo podléhalo vojenským soudním trestním zákonům a soudům a platil pro ně vojenský služební řád.⁹

1.1.2 Legislativa četnictva

Četnický sbor již od dob c. a. k. monarchie procházel postupným vývojem a s tím spojenými legislativními změnami. Stěžejním předpisem pro četnictvo byl zákon č. 299 Sb. z. a n., ze dne 14. dubna 1920, kdy k tomuto byly v roce 1928 vydány změny Služební instrukce pro četnictvo a změny k prováděcím předpisů tohoto zákona. Poslední

⁷ Dle ust. § 3 odst. 2 zákona č. 299/1920 Sb. z. a n., ze dne 14. dubna 1920

⁸ Erhart Josef, *Rukověť četnictva*, str. 45, vydání Praha - Hodkovičky, 1937

⁹ Dle ust. § 12 zákona č. 299/1920 Sb. z. a n., ze dne 14. dubna 1920

legislativní úpravou byl zákon doplňující a měnící zákony o četnictvu a sborech strážě bezpečnosti č. 28/1928 Sb. z. a n., z 31. ledna 1928.¹⁰ Tento zákon oproti předchozímu s sebou nesl pouze jednu změnu, která se týkala sňatku četníků a byla zakotvena v § 24. Dle tohoto bylo podmínkou povolení příslušného četnického velitelství. Uzavření sňatku příslušníkem bez příslušného povolení se mohl četník dopustit přečinu dle § 780 vojenského trestního zákona. Četnická služební instrukce č. 43 ř. z., vydaná dne 20. března roku 1928, doplněná výnosy ministerstva vnitra ČSR v letech 1923, 1924, 1926, 1928, 1932, upravovala pět relativně samostatných okruhů problémů týkajících se postavení a činnosti sboru.¹¹

Hlava I. Služební instrukce pro četnictvo, charakterizovala obecné poslání četnictva, jeho podřízenost a vztahy k jiným orgánům a pravidla vzájemného styku při výkonu služby, kdy zde § 6 odst. 1 výše uvedené instrukce hovoří následovně: *„Při vzájemném styku ve službě se zásadně vyká. Vyššího neb představeného jestli oslovovati slovem pane s uvedením jeho hodnosti. Vyšší neb představený oslovuje nižšího nebo podřízeného až včetně strážmistra slovem pane a jeho hodností, četníky na zkoušku jejich vojenskou hodností a jménem. Četníku nesmí se nikdy veřejně činiti výtka.“*¹² Dále zde byla zakotvena povinnost nově nastoupivších četníků vykonat služební přísahu.

Hlava II. pojednávala o všeobecném chování četníků a o jejich nutných vědomostech, potřebných k praktickému výkonu služby.¹³ Příkladem uvádím ust. § 10, kde je psáno: *„Zakázáno jest při služebních výkonech nebo při vstupu do úředních místností kouřiti. Vůbec musí se četník vyvarovati, co by mohlo vyvolati nepříznivé poznámky, pomluvu nebo dokonce posměch obecnstva.“*¹⁴

Hlava III. upravovala četnickou službu, kterou dělila na četnickou službu obyčejnou a četnickou službu zvláštní.

Hlava IV. zahrnovala zvláštní předpisy o postupu četnictva a upravovala podrobnějším způsobem zakročování četnictva včetně zatčení a předvedení, provádění domovních prohlídek, prohlídky obviněného, používání tzv. mírnějších prostředků atd.¹⁵

¹⁰ Spurný, M. *Ve dne v noci podle zákoníku*, str. 92, ISBN 978-80-244-3774-3

¹¹ Tamtéž

¹² § 6 odst. 1 *Četnické služební instrukce*, vydané ministerstvem zemské obrany dne 20. března 1928, č. 43 ř.z.

¹³ Macek, P., L. Uhlíř, *Dějiny policie a četnictva II.*, str. 75, ISBN 80-902670-0-9

¹⁴ § 10 *Četnické služební instrukce*, vydané ministerstvem zemské obrany dne 20. března 1928, č. 43 ř.z.

¹⁵ Macek, P., L. Uhlíř, *Dějiny policie a četnictva II.*, str. 75, ISBN 80-902670-0-9

Hlava V. obsahovala zvláštní předpisy pro vojenské představené četnictva: velitelé stanic, okresní četnické velitele, velitele oddělení, zemské četnické velitele a generálního velitele četnictva.¹⁶

1.1.3 Četnická služba obyčejná

Při výkonu obyčejné četnické služby četníci plnili běžné úkoly, které vyplývaly z jejich služebních povinností a na které nepotřebovali povolení příslušného úřadu.

Služební instrukcí bylo četníkům stanoveno, že mají svojí přítomností zmařit provedení nebo dokončení trestného činu. Pokud došlo ke spáchání trestného činu, tak byli povinni jej řádně oznámit, šetřit a pátrat po osobách, které ho spáchaly. Osoby, které překročily zákon, měli četníci napomenout, nebo oznámit příslušnému orgánu, popř. je ve smyslu ust. § 49, 50, 51, 73 a 74 služební instrukce, zatknout a příslušnému orgánu podat o tomto zprávu, ve které byly uvedeny důvody zatčení.¹⁷ V případě vzniku shluku nebo sročení více osob, měli za úkol toto potlačit a zmocnit se vůdců, aby byl udržen veřejný pořádek, klid a bezpečnost. Dále měli: „*Chrániti vlastnictví, jakož i osobu každého státního občana před násilím všeho druhu a zakročiti v případě potřeby proti tomu, kdo je ohrožuje.*“¹⁸

Když se četník ve službě setkal s nálezem mrtvoly, požárem, loupežným přepadením, vloupáním a jinou trestnou činností, tak byl povinen tuto věc řádně řešit, šetřit a oznámit ji příslušnému úřadu.

Četníci udržovali a zjednávali klid a pořádek. Dodržovali kontrolu nad bezpečností a zamezovali výtržnostem a nepořádkům. Zadržovali jejich původce, jiné škůdce a odbojné osoby a také proti nim zakročovali podle bodu 2. služební instrukce. Dohlíželi na plnění předpisů, vydaných k omezení dopravní nehodovosti a poškození osob a majetku občanů. Oznamovali přestupky, vady a nedostatky na daném místě. Zaměřovali se na dodržování zákazu podomního obchodu s tiskopisy. V případě, že je požádal cestující, aby ho provedli nebezpečnými cestami, tak tomuto pomohli, pokud to připouštěla služba. Četníci zadržovali zběhy a vojáky, kteří se za podezřelých okolností nemohli prokázat platnou legitimací a měli povinnost je dodat nejbližšímu vojenskému velitelství nebo úřadu. Osoby, které nesplnily odvodní povinnost, nebo se nedostavily bez

¹⁶ Macek, P., L. Uhlíř, *Dějiny policie a četnictva II.*, str. 75, ISBN 80-902670-0-9

¹⁷ § 26 odst. 1, bod. 2, *Služební instrukce pro četnictvo*, str. 49

¹⁸ § 26 odst. 1, bod. 4, *Služební instrukce pro četnictvo*, str. 49

řádné omluvy k odvodu, zadržovali a poté dodávali k soudu nebo k politickému úřadu.¹⁹ Osoby, na které byl vydán zatykač, zatýkali a bedlivě si všímali tuláků, vyhoštěných osob, osob propouštěných z výkonu trestu. Dohlíželi na veřejné zařízení a ústavy, stromy, silnice, železnice. Vady a poruchy oznamovali úřadům. V případě zjištění protiprávního jednání osob, mohli tyto zadržet či případně oznámit příslušným úřadům. Dohlíželi na řádné plnění silničních a říčních policejních předpisů. Při plnění těchto úkolů byla četníkům dána možnost podle okolností osoby napomenout, učinit oznámení, předvést je nebo zatknout, přiložit jim svěrací řetízky nebo proti nim použít zbraně.²⁰

1.1.4 Četnická služba zvláštní

Byla službou konanou na zvláštní vyzvání. Zákon přesně vymezil zvláštní vyzvání od pouhého oznámení. Zvláštní vyzvání vydávaly orgány veřejné služby, jenž byly uvedené v § 9, druhé větě zákona o četnictvu – vojenské, státní, civilní, nebo samosprávné úřady.²¹

Zvláštní vyzvání spočívala např. v asistencích, předvádění osob na žádost oprávněného, eskortování vězňů apod. Oznámení oproti tomu mohli učinit soukromé osoby.

V případě, kdy vykonávalo četnictvo službu za řízení státního úředníka, mělo mu být při tomto nápomocno. Pokud vystupovalo četnictvo v útvaru pod jednotným velením, platily pro něj předpisy jako pro vojenské asistence. K převzetí příkazu od okresního úřadu byl oprávněn okresní četnický velitel nebo v jeho nepřítomnosti velitel stanice v sídle okresního úřadu. K převzetí se dostavovali zpravidla v pracovní době a při zvláštních událostech též mimo tuto dobu. Každé vyzvání nebo poukaz ke službě a jeho výsledek musel být uveden ve staniční služební knize a poté krátký výpis měl být zaslán na konci týdne příslušnému úřadu v případě, že nemohl do této knihy nahlédnout osobně. V případech nebezpečí z prodlení, kdy nemohl být příkaz udělen veliteli stanice nebo jeho zástupci, byl oprávněn služební úřad udělovat příkazy každému četníkovi přímo a ten je musel přesně vykonat.²²

¹⁹ Macek, P., L. Uhlíř, *Dějiny policie a četnictva II.*, str. 76, ISBN 80-902670-0-9

²⁰ Macek, P., L. Uhlíř, *Dějiny policie a četnictva II.*, str. 75, ISBN 80-902670-0-9

²¹ § 27 odst. 3, *Služební instrukce pro četnictvo*

²² Macek, P., L. Uhlíř, *Dějiny policie a četnictva II.*, str. 77, ISBN 80-902670-0-9

Soudy a státní zastupitelství, pokud šlo o výkon trestní pravomoci, byly oprávněny přímo požadovat služeb četnictva.²³ Civilní úřady, obecní a vojenské úřady mohly vyžadovat pomoc četnictva cestou služebních úřadů. V případě, že by hrozilo nebezpečí z prodlení, tak se měli tyto úřady právo obrátit se na velitele četnické stanice s daným požadavkem, ale poté musely bez prodlení vyrozumět služební úřad. Pokud, nastala takováto situace, konalo četnictvo povinně stanovený požadavek úřadu a na jeho odpovědnost. Jednalo-li se o vyžádání déle trvajících služeb, nebo byla-li požadována služba několika četníků téže stanice či jednoho četníka, který byl velitelem stanice jedno mužové, byl stanoven požadavek oznámit to předem, nejpozději s vyzváním služebního úřadu.²⁴

1.1.5 Hierarchie řízení četnictva

Veškerému četnictvu v Československu velel generální velitel četnictva, který společně se všemi příslušníky tohoto sboru podléhal ministru vnitra. Zemští velitelé měli na starost četnictvo v konkrétní zemi – Morava, Slezsko, Čechy, Slovensko a Podkarpatská Rus. Velitel četnického oddělení měl na starost okresní četnické velitelství. Okresní četnický velitel, velel velitelům četnických stanic, které byly v jeho působnosti a velitelé četnických stanic měli na starost vedení a velení četníků na své stanici. V roce 1928 došlo k novému uspořádání četnických zemských velitelství, které podle výnosu MV č. 67.198/13 ze dne 16. listopadu 1928 vypadalo následovně: č. 1 – Čechy, č. 2 – Morava a Slezsko, č. 3 – Slovensko a č. 4 – Podkarpatská Rus.²⁵

1.1.6 Výkonné články četnictva

Četnické stanice byly základním a zároveň nejnižším výkonným článkem četnictva. Jejich síť byla po celém území Československa, vyjma míst, kde vykonávala službu policie neboli sbor uniformované stráže bezpečnosti. Do obvodu četnických stanic spadaly i sousední obce (převážně jich bylo okolo pěti). Nepřekračovaly však území jednoho politického okresu. V čele stanice byl velitel stanice, který měl za úkol řídit činnost podřízených četníků a starat se o chod stanice aj. Nejmenší stav stanice činil tři muže. Původně byly zřizovány i jedno mužové stanice, které byly ale postupně rušeny

²³ § 30 odst. 1, *Služební instrukce pro četnictvo*

²⁴ Macek, P., L. Uhlíř, *Dějiny policie a četnictva II.*, str. 77, ISBN 80-902670-0-9

²⁵ Spurný M., *Ve dne v noci podle zákoníku*, str. 93, ISBN 978-80-244-3774-3

z důvodu bezpečnosti četníků vzhledem k vzrůstající agresivitě zločinců. Zřízení nových stanic mohlo být provedeno pouze se souhlasem MV.²⁶

Četnické pátrací stanice byly založeny ke dni 1. ledna 1928 u okresních četnických velitelství a byly označovány jako „Pátrací stanice“. Dnem 1. ledna 1933 však byly přeměněny na samostatné útvary, Četnické pátrací stanice (dále jen ČPS), a podřízeny velitelstvím četnických oddělení, v jejichž sídle byly zřízeny.²⁷ V názvu dále měly město, ve kterém sídlily např. „Četnická pátrací stanice v Brně.“ ČPS byly zřízeny v obvodech krajských soudů a měly působnost v několika okresních četnických velitelstvích.²⁸ V roce 1935 bylo na území ČSR 42 stanic. Činnost ČPS upravovala „*Prozatímní instrukce pro četnické pátrací stanice.*“²⁹

Ve výbavě ČPS byly dopravní prostředky (motocykly a od roku 1931 motorová vozidla), fotografické přístroje, daktyloskopická souprava a jako pomocná síla byl k ČPS zařazen psod.

V čele stanice byl velitel ČPS, který dohlížel na výkon služby a řídil služební činnosti v celém služebním obvodu. Osobně kontroloval činnost a dohlížel nad stavem a průběhem pátrání ČPS. Dále řídil výkon služby na místě, kde došlo ke spáchání závažného trestného činu. Početní stav ČPS činil 11 mužů. Mezi jejich hlavní úkoly patřilo objasňování zločinů a přečinů, zjištění a zadržení pachatelů, jakož i pátrání po odcizených věcech.³⁰ ČPS zajišťovala důkazy u každého většího trestného činu. Prováděla preventivní činnost ve svém obvodu. Dále vedla evidenci pátrací služby a evidenci cikánů. Ve výjimečných případech vypomáhala při neodkladných a naléhavých výkonech bezpečnostní služby místní stanici, zvláště pokud nebylo četnictvo místní stanice k dispozici nebo na případ nestačilo.³¹

Četnické pohraniční kontrolní stanice působily pouze na území Čech a prováděly pasovou kontrolu v místech hraničních přechodů. Celkově jich bylo 14. Na každé z nich bylo 1 až 6 četníků.

²⁶ Výnos MV čís. 91.480/13 ze dne 17. prosince 1922

²⁷ Spurný, M. *Ve dne v noci podle zákoníku*, str. 95, ISBN 978-80-244-3774-3

²⁸ Macek, P., L. Uhlíř, *Dějiny policie a četnictva II.*, str. 60, ISBN 80-902670-0-9

²⁹ Vydaná výnosem MV čís. 82695/13 z 27. prosince 1927

³⁰ Dlouhý, M. *Četnictvo za první republiky*, Tajemství české minulosti, číslo 36, prosinec 2014, str. 20, ISSN 1804-2260

³¹ Spurný, M. *Ve dne v noci podle zákoníku*, str. 96, ISBN 978-80-244-3774-3

Četnická eskortní stanice byla zřízena v roce 1922 v Praze a jejím úkolem bylo mimo jiné provádění eskort a doprovodů vězňů, káranců, zatčených aj. Metodika provádění eskort byla podrobně upravena.³²

Četnické stanice se služebními psy byly zřizovány v obvodech ČPS a v místech se zvýšeným bezpečnostním rizikem. Pes byl využíván převážně k pátracím akcím a v případech užití psa proti osobám bylo toto bráno jako užití zbraně, pro které musely být splněny zákonné podmínky.

Četnické pohotovostní oddíly (dále jen ČPO) byly založeny od 1. září 1933 a podléhaly veliteli příslušného četnického oddělení.³³ Působily převážně v příhraničních oblastech, kde byl větší výskyt obyvatelstva německé národnosti. Původně byly zřízeny z důvodu zesílení, podpory a doplnění služební četnické hlídky v daném obvodu pro zachování veřejného pořádku. Činnost ČPO se skládala z pravidelných objížděk a obchůzek ve stanoveném obvodu, dále z pohotovostní služby v místě dislokace a z teoretické přípravy.³⁴ V čele byl velitel ČPO, který měl k dispozici oddíl o velikosti 20 – 35 mužů, kdy převážnou většinu z nich tvořili četníci na zkoušku. ČPO nezakročovaly samostatně, ale pouze ve spolupráci s příslušnou místní stanicí. Samostatně mohly zakročit pouze v případě nebezpečí z prodlení. Stanicím oznamovaly veškeré samostatně zjištěné trestné činy. ČPO podléhaly politickým úřadům a řídily se pokyny okresního úřadu, v jehož sídle byly zřízeny.³⁵

Četnické silniční kontrolní stanice (dále jen jako ČSKS) byly zřizovány od 1.5.1935 v důsledku přibývání motorizovaných prostředků na území ČSR. Jejich obvod byl určován silniční sítí. ČSKS umístěné v sídle četnického oddělení tomuto podléhaly, mimo tato místa podléhaly okresním četnickým velitelům.³⁶ Činnost ČSKS řídil velitel ČSKS, který měl k dispozici 6-9 četníků. Jejich úkolem bylo vykonávat hlídkovou činnost ve svěřeném úseku se zaměřením na dodržování dopravních předpisů. Jejich pozornost byla věnována hlavním silničním spojům, ale také tzv. okresním silnicím. Povinností hlídek ČSKS bylo rovněž poskytování první pomoci v případě nehod na silnicích a v případech vážných úrazů, zajištění dopravy zraněných k nejbližšímu

³² § 52, 78-88 a 115, *Služební instrukce pro četnictvo*

³³ Výnos MV čís. 51127/13 z 26. července 1933

³⁴ Macek, P., L. Uhlíř, *Dějiny policie a četnictva II.*, str. 65, ISBN 80-902670-0-9

³⁵ Výnos MV čís. 10.611/3-1934 ze dne 15.září 1936

³⁶ Výnos MV čís. 66194/19-1935 ze dne 24.října 1935

lékaři nebo přivolání lékaře.³⁷ ČSKS byly vybaveny sirénou a návěstkou.³⁸ Podrobná instrukce pro ČSKS nebyla vydána.

Okresní četnické stanice byly zkušebně zavedeny ke dni 1. května 1935. Měly minimálně 20 četníků, kteří měli k dispozici automobily, jízdní kola a stálou telefonní službu. Velitelem byl četnický okresní velitel. Vykonávali objížďky a obchůzky v celém svěřeném okrese.

Četnické letecké hlídky (dále jen ČLH) byly zřízeny výnosem MV ze dne 3. července 1935. Jejich hlavním úkolem byl dohled nad vzdušným prostorem ČSR, nad dodržováním leteckých předpisů, zákonů a mezinárodních smluv v oblasti letectví. Zjišťovaly příčiny leteckých nehod a spolupodílely se při pronásledování nebezpečných pachatelů. ČLH také pozorovaly a evidovaly veškeré letecké činnosti ve výšostní oblasti státu.³⁹

1.2 Policie

Po roce 1918 je na území ČSR velmi řídká síť policejních úřadů. V Brně a Praze sídlila policejní ředitelství. V Plzni a Moravské Ostravě byla policejní komisařství a v Bohumíně, Podmoklech (dnes součást Děčína) a Chebu byla pohraniční policejní komisařství. V čele těchto úřadů byly osoby s právnickým vzděláním. Vláda byla oprávněna zřizovat nové státní policejní úřady (dále jen jako SPÚ).⁴⁰ Po roce 1918 měla policie k dispozici 1.881 zaměstnanců.

Postupně dochází k nárůstu počtu SPÚ, které jsou postupně v každém větším nebo významnějším (politicky, ekonomicky, bezpečnostně atd.) městě. Státní policie byla na území Československa plně organizovaná a vnitřně konsolidovaná v průběhu druhé poloviny 20. let minulého století.⁴¹ V roce 1937 vykonávalo službu u SPÚ již 14.246 osob.

Stejně tak jako ostatní bezpečnostní složky, tak se i státní policie řídila dle příslušných právních norem, které stanovovaly její pravomoci, organizaci, činnost, výkon služby, pracovní dobu apod. Kromě zákona č. 165 z roku 1922 Sb., o zřízení sboru

³⁷ Macek, P., L. Uhlíř, *Dějiny policie a četnictva II.*, str. 66, ISBN 80-902670-0-9

³⁸ Výnos MV čís. 5420/13-1936 ze dne 22.ledna 1936, ve znění výnosu k čís.5420/13-1936 z 13. února 1936

³⁹ Macek, P., L. Uhlíř, *Dějiny policie a četnictva II.*, str. 69, ISBN 80-902670-0-9

⁴⁰ Zákon č. 165/1920 Sb. z. a n.

⁴¹ Spurný, M. *Ve dne v noci podle zákoníku*, str. 55, ISBN 978-80-244-3774-3

stráže bezpečnosti, na základě kterého byly zřizovány policejní úřady, byly dalšími stěžejními zákon č. 230 Sb. z. a n., o sborech stráže bezpečnosti ze dne 13. července 1922 a zákon č. 15 ř. z., o služebním poměru státních úředníků a státního zřízení, ze dne 25. ledna 1914. Na základě těchto zákonů bylo k jejich provedení Československou vládou vydáno prováděcí nařízení ze dne 5. října 1922 č. 295.

Tímto na území Československa vznikají dva policejní sbory, a to Sbor uniformované stráže bezpečnosti a Sbor neuniformované stráže bezpečnosti. Sbory stráže bezpečnosti podléhaly úřadům, kterými byly zřízeny (státní policejní anebo politické).

Vládním nařízením č. 51 z roku 1936 Sb. z. a n., bylo krom jiného stanoveno, že oba sbory jsou podřízeny ministerstvu vnitra, které bylo oprávněno pomocí vnitřních předpisů upravit organizaci, výkon moci velitelské a představenkové, stanovit zásady pro jejich působnost, naříditi, jak mají být členové sborů vycvičeni, vyškoleni, vystrojeni, vyzbrojeni a opatřeni jinými pomůckami pro výkon služby, vydat služební řád, stanovující zejména všeobecné i zvláštní služební povinnosti a služební práva členů sborů a další související otázky.⁴² Tímto nařízením také vzniká funkce policejního prezidenta, který byl přednostou policejního úřadu v Praze. Přednosty ostatních policejních úřadů jsou policejní ředitelé nebo policejní správci. Policejní prezident a policejní ředitelé byli podřízeni zemskému prezidentovi a ministru vnitra. Policejní správci byli podřízeni zemskému prezidentovi, ministru vnitra a okresnímu hejtmanovi. Přednosté byli do funkce jmenováni ministrem vnitra a policejní prezident byl jmenován prezidentem republiky.

Výše uvedený zákon z roku 1936 byl oproti dřívějšímu z roku 1922 mimo jiné jiný v tom, že vzniká název policejní strážní sbor oproti uniformovanému a neuniformovanému bezpečnostnímu sboru. Tento zákon dále dává možnost, která spočívala v ukládání pokut na místě.⁴³ Pokuty mohly uložit státní policejní úřady, obce, ale také politické úřady. Stejně jako dnes i tehdy, ale muselo platit pravidlo, že přestupce je ochoten pokuty zaplatit. V takovém případě směla být udělena pokuta v maximální výši 300,-Kčs. Pokutový blok nebo přesněji řečeno tzv. trestní příkaz byl vyhotoven ve třech provedeních, kdy jedno zůstávalo přestupci. Pokud osoba nebyla ochotna pokutu zaplatit, tak následně byla věc postoupena příslušnému úřadu k projednání. V případě,

⁴² Macek, P., L. Uhlíř, *Dějiny policie a četnictva II.*, str. 36, ISBN 80-902670-0-9

⁴³ § 19 vládního nařízení č. 51 ze dne 6. března 1936 o organizaci policejní správy a služby a o některých jiných opatřeních v oboru vnitřní správy

že přestupce u sebe neměl dostatečnou hotovost, tak mohl pokutu zaplatit dodatečně a v případě, že tak neučinil, byla věc projednána v řádném trestním řízení.

Hlavním úkolem státních policejních úřadů dle vládního nařízení č. 51/1936 Sb. z. a n. ze dne 6. března 1936 bylo: „*Pečovati o veřejnou bezpečnost osob a majetku, udržovati veřejný pořádek, zejména též bdíti nad veřejnou mravností, míti v evidenci obyvatelstvo a plniti úkoly, které jsou jim platnými předpisy zvláště uloženy.*“⁴⁴

Sbor uniformované stráže bezpečnosti byl zaměřen na přímý výkon služby, a jak název vypovídá, tak jeho členové ho vykonávali v předepsaných stejnokrojích. Sbor neuniformované stráže bezpečnosti vykonával svojí činnost v civilním oděvu a byl obdobou dnešní služby kriminální policie a vyšetřování.

Sbor uniformované stráže bezpečnosti měl na starosti strážní službu, pořádkovou službu a správní službu, poskytování první pomoci v rámci služby, ale také střežení vězňů v policejních věznicích, nebo též telegrafní a telefonní službu aj. úkoly, které byly stanoveny příslušnými předpisy. Neuniformovaná stráž bezpečnosti vyšetřovala protiprávní činnost, prováděla zpravodajskou službu, vyhledávala trestnou činnost, pátrala po hledaných osobách, dále vykonávala kancelářskou činnost, telegrafní a telefonní činnost, daktyloskopickou činnost aj.

Sbor uniformované stráže bezpečnosti byl ozbrojenou složkou. Neuniformovaná stráž bezpečnosti nosila zbraň na základě vlastního uvážení a podle potřeby. U uniformované stráže bezpečnosti panovala vojenská struktura řízení. Jeho členové vykonávali službu převážně pěšky, ale také mnohdy využívali jízdní kola, koně a postupem času také motorová vozidla.

U obou sborů působili úředníci a gážisté mimo hodnostní třídy. Pro úředníky platily obecné předpisy o státních úřednících a pro gážisty mimo hodnostní třídy pak obecné předpisy o státních zřízencích a podúřednících.⁴⁵ Úředníci měli na starosti vedení a řádné vyškolení mužstva a dozor, kontrolu a vedení služby.⁴⁶ Gážisté oproti tomu prováděli hlídkovou a pochůzkovou činnost, střežení vězňů apod. Po absolvování jednoleté zkoušky mohli být gážisté přijati do služeb uniformované stráže bezpečnosti. Gážistou se mohl stát ten, kdo měl československé občanství, věk v rozmezí 22-35 let,

⁴⁴ Macák, A. *SOA Plzeň fond Policejní ředitelství Plzeň*, zn. PŘ Plzeň, inventář 1918 – 1951, Inventáře a katalogy Státního archivu v Plzni, Plzeň 1960 (rukopis), strana 1

⁴⁵ Spurný, M. *Ve dne v noci podle zákoníku*, str. 57, ISBN 978-80-244-3774-3

⁴⁶ Tamtéž, str. 57

vedl zachovalý a čestný život, byl tělesně a duševně způsobilý služby a měl dokonalou znalost státního jazyka, nebo popř. znalost jiných řečí potřebné k výkonu služby.⁴⁷ Služební řád mohl stanovit rozdílné podmínky pro přijetí nových členů. O přijetí, propuštění, ustanovení a povýšení gážisty mimo hodnostní třídy rozhodoval přednosta úřadu. Gážisté měli stanovenou povinnost mlčenlivost a to i v době mimo službu. Jako samozřejmostí bylo slušné chování a úcta k nadřízeným, dodržování disciplíny. Dále měli jednat nestranně a ve službě postupovat zmužile, odhodlaně a umět podpořit kolegy při služebním zakročování. Dále měli dbát na to, aby jejich jednáním nevznikla špatná pověst uniformovaného sboru stráže bezpečnosti. Mezi zvlášť závažná porušení služebních ustanovení patřilo: „*neuposlechnutí nebo nesplnění příkazů nadřízených, porušení kázně, opilství ve službě nebo mimo ni, přijímání darů a úplatků ve službě, nespolehlivost, nedostatek zmužilosti a ráznosti, hrubé zacházení vůči obecnstvu, nečestné jednání, zaviněná zadluženost a porušení úředního tajemství.*“⁴⁸ Za příkladné plnění služebních povinností mohla být členům obou sborů udělena peněžitá odměna, písemná pochvala v dekretu, mimořádné jmenování a u sboru uniformované stráže bezpečnosti veřejná pochvala v denním režimu a u neuniformované stráže ústní pochvala.⁴⁹

1.2.1 Komunální policie

Komunální policie, nebo též „obecní“ policie byla, jak již název vypovídá zřízena a financována příslušnou obcí a působila zpravidla pouze na jejím území. Výnos bývalého ministra zeměbrany z roku 1909 přímo uváděl, že „překročení jest přípustné jen tehdy, jestliže se jeví býti účelným, zvláště z důvodu nutnosti a z příčiny, která přihodila se ve vlastním okresu.“⁵⁰ V čele obecní policie stál starosta obce, který byl oprávněn rozhodovat o všech věcech, krom těch o kterých byly oprávněny rozhodovat státní orgány. Při výkonu služby byly komunálními policejní sbory využívány zejména předpisy platné pro četnictvo, které se vyznačovaly svojí propracovaností.⁵¹ Obecní policie neměla specifický zákon, kterým by se řídila. Zákon o obecním řízení stanovil, že komunální policie je tzv. „veřejnou stráží“ a přesně upravoval práva jejích členů a mimo to jim také dával oprávnění nosit ve službě zbraň. V případě bezpečnosti potřeby

⁴⁷ § 14 nařízení vlády republiky Československé č. 295 ze dne 5. října 1922

⁴⁸ Spurný, M. *Ve dne v noci podle zákoníku*, str. 58, ISBN 978-80-244-3774-3

⁴⁹ § 32 nařízení vlády republiky Československé č. 295 ze dne 5. října 1922

⁵⁰ Macek, P., L. Uhlíř, *Dějiny policie a četnictva II.*, str. 41, ISBN 80-902670-0-9

⁵¹ Tamtéž str. 44

např. když došlo k závažnému narušení veřejného pořádku, byla komunální policie postavena na roveň státní bezpečnostní služby tzn. že měla stejné práva a povinnosti jako státní policejní úřad.⁵² V takových situacích podléhala státním policejním strážním sborům a měli např. právo užít zbraně jako četnictvo.

Komunální policie byla též označována jako stráž bezpečnosti, jejíž hlavní úkoly spočívaly v dohledu nad zachováním veřejné bezpečnosti, udržování veřejného pořádku, ochrany majetku a osob. Další úkoly byly dány příslušnou obcí a to podle ust. § 35 zák. č. 18 ř. z. z., 5.3.1862, kdy dle tohoto mělo zastupitelstvo vydávat nařízení, týkající se místní policie, protože každá obec měla své specifické problémy.

Výkon služby byl prováděn převážně pěší formou. Při tomto výkonu měli pevně stanovený úsek a stanoviště. Hlídkovou nebo též obchůzkovou činnost vykonávali bez ohledu na roční dobu a počasí. Museli přesně dodržovat stanovenou cestu obchůzky a případě její nedodržení, byli povinni toto ohlásit nadřízenému. Výkon služby se vykonával nepřetržitě 24 hodin denně. Příslušník stráže bezpečnosti musel bydlet v obci, ve které vykonával službu. V případě přírodní katastrofy nebo např. hromadných demonstrací, byl každý člen povinen dostavit se do služby. Strážníci byli povinni chovat se ve službě tak, aby šli příkladem a aby dbali vážnosti, důstojnosti a byli nestranní. Zvlášť byla upravena pravidla pro styk členů stráže s veřejností („obecenstvem“), ke které byli povinni chovat se vždy ochotně a že každá neochota, nevlídnost a hrubé chování poškozují odbornou pověst sboru stráže a tímto zadávají podněty ke stížnostem, eventuálně k disciplinárnímu nebo trestnímu zakročení s provinilcem.⁵³

1.3 Stráž obrany státu

Se vznikem Československa jako samostatného státu vzniká také problém spočívající v ochraně státních hranic. Na tomto úseku zpočátku působila finanční stráž, která střežila celní hranice, vykonávala celní dozor, dozor nad přechod osob a přestupem zboží na celní hranici a hraničních vodách.⁵⁴

O bezpečnost se v hraničních oblastech staralo četnictvo, které zde mělo tzv. četnické pohraniční kontrolní stanice a četnické stanice, které byly zřizovány

⁵² § 17 vládního nařízení č. 51 z roku 1936 Sb. z. a n. z 6.3.1936 o organizaci policejní správy a služby a o některých jiných opatřeních v oboru vnitřní správy

⁵³ Macek, P., L. Uhlíř, *Dějiny policie a četnictva II.*, str. 49, ISBN 80-902670-0-9

⁵⁴ Macek, P., L. Uhlíř, *Dějiny policie a četnictva II.*, str. 111, ISBN 80-902670-0-9

v příhraničních oblastech. Jak finanční stráž, tak četnictvo byly schopny odvrátit vzniklé nebezpečí zejména za mírového stavu. Pro případ napadení státních hranic větším počtem nepřátelských vojsk vznikla otázka k tomu, že by měl být zřízen bezpečnostní sbor, který by měl na starosti dohled nad státními hranicemi pro případ napadení Československého státu.

Řešením mělo být v roce 1926 to, že by střežení státních hranic mělo být pouze v kompetenci četnictva, ale zanedlouho z tohoto sešlo a nikdy to nebylo realizováno. Otázka spočívající ve zřízení jednotného ozbrojeného sboru, který by měl mít na starosti střežení státní hranice, opět nabývá na významu po roce 1933, kdy v příhraničních oblastech a to zejména s německou stranou dochází k častým konfliktům a to zejména s celními oddíly SS a SA. Nejvyšší rada obrany státu (tj. orgán složený z členů tehdejší vlády) v roce 1934 zahájila jednání s ministerstvem vnitra, ministerstvem financí a ministerstvem zemské obrany, kdy hlavním tématem bylo vytvoření systému, jenž by zdokonaloval obranu státních hranic. Výsledkem tohoto jednání bylo, že musí být navýšeny počty členů finanční stráže a četnictva, ale také státní policie, která také působila v příhraničních oblastech. Dále bylo na chod těchto složek uvolněno více státních finančních prostředků. Problém s ochranou a obranou státních hranic byl vyřešen vznikem Stráže obrany státu, kdy návrh na vznik této složky je podán ministerstvem zemské obrany na přelomu let 1935 – 1936. Dle tohoto návrhu měl vzniknout sbor, který by zahrnoval státní policii, četnictvo a finanční stráž. Vládním nařízením č. 270/1936 Sb. ze dne 23. října 1936 vzniká Stráž obrany státu. Význam Stráže obrany státu spočíval v možnosti čelit nebezpečí v pohraničním pásmu státu a to mocenskými prostředky, které by byly ihned k dispozici tzn. že v případě vyhlášení pohotovosti, byla Stráž obrany státu schopna svými jednotkami obsadit hranice během několika hodin.⁵⁵

Členové Stráže obrany státu ve službě podléhali vojenským trestním zákonům a soudům. Platil pro ně služební vojenský řád, jehož kázeňské řízení a právo, bylo oprávněno upravovat ministerstvo vnitra ve spolupráci s ministerstvem financí, ministerstvem národní obrany a to v přiměřené míře k přihlídnutí k předpisům o vojenském právu a řízení.

Hlavními úkoly stráže obrany státu byly dle tohoto vládního nařízení:

⁵⁵ *Stráž obrany státu* [online]. [cit. 2006-01-02]. Dostupné z www.fronta.cz/straz-obrany-statu-1-dil-od-ustaveni-di-pocatku-roku-1938

a) ochrana neporušitelnosti státní hranice a nedotknutelnosti státního území, kdy toto zahrnovalo činnosti:

- střežení vojenských a jiných objektů, které byly určeny kompetentním vojenským ředitelstvím
- střežení zařízení ke znesnadnění dopravy v terénu a na komunikacích.
- přípravu vojenské obrany státní hranice, spočívající hlavně v ničení a blokaci komunikací
- spolupráci při branné výchově
- trvalé střežení státní hranice a vytváření prvního sledu, který působí při nepřátelských případech a nájezdech
- hlásná s zpravodajská činnost

b) spolupůsobení při ochraně veřejného pořádku, klidu a bezpečnosti.

Stráž mohla také na základě opatření vydaného ministerstvem vnitra ve spolupráci s jiným ministerstvem plnit jiné úkoly, které byly v souladu s výše uvedenými a to např. úkoly celní správy.

Stráž obrany státu byla tvořena:

- příslušníky četnictva
- příslušníky policejních strážních sborů obecní stráže bezpečnosti a vojenských osob
- příslušníky finanční stráže a osob majících postavení jiné veřejné stráže, jiných zaměstnanců státu, ústavů, státních podniků a fondů, zaměstnanců veřejnoprávních korporací, ústavů podniků a fondů, ať ve služebním poměru veřejnoprávním či soukromoprávním, pokud jsou podle svého služebního poměru určeni k výkonu strážních policejní nebo podobné služby.⁵⁶

Z tohoto širokého rámce bylo nakonec pro základ stráže obrany státu využito četnictvo, státní policie, finanční stráž, vojenské posily, ale také zaměstnanci Československých státních drah a jejich ozbrojená složka OSOŽ (Ozbrojený oddíl strážný železniční) či členové komunální policie a členové organizací jako Sokol, Rote Wehr a další tělocvičné a vlastenecké jednotky.⁵⁷

Každý člen Stráže obrany státu musel při své nástupu složit následující přísahu:

“Přísahám při všem, co jest mi svaté, a v plně shodě se svým vědomím a přesvědčením,

⁵⁶ § 2 odst. 1 písm. b) vládního nařízení č. 270 z roku 1936 Sb. ze dne 23. října 1936 o strážní obrany státu

⁵⁷ Speychal, R. a kolektiv, *Stráž obrany státu*. MV&H, Praha 2002, str. 6, ISBN 80-238-8328-3

*že budu poslušen presidenta a vlády republiky Československé a všech svých velitelů a představených, přísahám, že budu bez odmluvy plnit jejich nařízení vždy a všude, i v nebezpečí, bez váhání a odporu, že svůj útvar neopustím, ale i život svůj ochotně dám na ochranu vlasti a za její svobodu, přísahám, že budu své druhy milovati, k nim věrně státi, v nebezpečí je neopustím, ale až do konce s nimi budu bojovati, jak mi káže mužná čest a vědomí povinností občanských. Tak přísahám.*⁵⁸

Výše uvedené členy stráže určoval za příslušníky stráže okresní úřad. Osoby, které nebyly ve státní, zemské ani okresní službě, mohly být určeny za členy stráže jen s jejich souhlasem. Okresní úřad byl oprávněn kdykoliv zprostit člena stráže jeho funkce.

Stráž obrany státu byla v příčině služby podřízena politickým (státním policejním) úřadům. V případě výcviku, vyučování, kázně a kontroly služby svým velitelům a ve všech směrech ministerstvu vnitra.⁵⁹ Stráž obrany státu bylo vojensky organizovaná a vycvičena.

Předpisy, které upravovaly organizaci stráže, zásady její působnosti, služební oprávnění, služební tituly, služební povinnosti bylo oprávněno upravovat ministerstvo vnitra po dohodě s ministerstvem národní obrany a ministerstvem financí.

Celkový počet členů stráže obrany státu byl stanoven ministerstvem vnitra po dohodě s ministerstvem obrany a ministerstvem financí. V květnu roku 1938 bylo ke Stráži obrany státu zařazeno:

- 5 847 četníků
- 3 155 policistů
- 6 037 finančních strážců
- 12 671 vojáků

V každém pohraničním obvodu byl zřízen prapor, který byl nejvyšší organizační jednotkou stráže bezpečnosti. Tento se dělil na roty, čety, družstva a roje. Celkem v Československu vzniká na 31 praporů, kdy 30 z nich bylo příhraničních, a jeden byl vnitrozemský a působil na území Prahy. Například Liberecká stráž obrany státu čítala na 1800 členů, kteří spadali pod 10 rot a 116 družstev. Družstvo bylo obvykle složeno z 12 až 15 členů, jejichž základem byly policejní a četnické stanice a stanice finanční stráže. Družstvo Stráže obrany státu je pro představu uvedeno na obrázku č. 1.

⁵⁸ § 7 vládního nařízení č. 270 z roku 1936 Sb. ze dne 23. října 1936 o Stráži obrany státu

⁵⁹ § 3 odst. 1 vládního nařízení č. 270 z roku 1936 Sb. ze dne 23. října 1936 o Stráži obrany státu

Obrázek č. 1: Družstvo Stráže obrany státu v Tomašově ve Šluknovském výběžku

Zdroj⁶⁰

Součástí praporu často bývaly četnické pohotovostní oddíly, které byly jednotkám stráže obrany nápomocné a tvořily jejich zálohu. Četnické pohotovostní oddíly taktéž prováděly dohled nad státními hranicemi, kde vykonávaly hlídkovou činnost a jejich střežení. Prapory Stráže obrany státu, byly děleny na tři sledy. Prvním byl sled pozorovací, který byl v nejtěsnější blízkosti státní hranice a který se, pokud to situace umožňovala, neměl v případě napadení na místě bránit. K obraně byl určen druhý sled, který byl nazýván sledem odporu neboli obranným sledem a tento měl za úkol v případě útoku nepřítele, tento zpomalit a znepříjemnit jeho organizaci. Třetím sledem byla družstva záloh. Všechny prapory Stráže obrany státu měli k dispozici plány pro boje v příhraničních oblastech, ve kterých byly vyznačeny ústupové cesty, pevné bojové stanoviště, ale také zde byly zaznamenány signály, které používali členové Stráže obrany státu při ústupu. Tyto signály se většinou realizovaly výstřelem ze signální pistole, kdy vystřelení rakety červené barvy znamenalo, že nepřítel překročil hraniční pásmo. V případě, že došlo k vystřelení rakety zelené barvy, tak toto znamenalo, že jednotky Stráže obrany státu jsou na ústupu tzn. že šly směrem k dalšímu sledu. Myšlenkou tohoto bylo, aby nedošlo zbytečně ke ztrátám na životech mezi vlastními členy, tím, že členové

⁶⁰ *Stráž obrany státu* [online]. [cit. 2006-01-02]. Dostupné z www.fronta.cz/straz-obrany-statu-1-dil-od-ustaveni-di-pocatku-roku-1938

sledu, ke kterému se blížili, zastřelí z důvodu obavy, že se jedná o členy nepřátelské strany. V praxi však toto bylo velmi složité, neboť každý ústup vlastním obranným pásmem s sebou nesl riziko střetu jak s jednotkami nepřítele, tak možnost zranění od vlastních jednotek, které například prováděly krycí palbu. V takové situaci byly členové Stráže obrany státu ohroženi z obou stran.

Jelikož služba u Stráže obrany státu byla velice náročná, tak se její členové podrobovali pravidelnému výcviku. Samozřejmostí byl nácvik střelby z pistolí, kulometů, ale tak hod granátem a nácvik hromadných cvičení. Výcvik měla na starost armáda. O tom, jak bude stráž povolána k výcviku, jak bude cvičena a školená, ale také to, jak bude vyzbrojena, vyzbrojena a vycvičena, rozhodovalo ministerstvo vnitra a národní obrany.

1.3.1 Stráž obrany státu v letech 1938 a 1939

V roce 1938 dochází v příhraničních oblastech k častým konfliktům s německou stranou. Dne 12. září 1938 došlo k projevu Adolfa Hitlera v Norimberku na sjezdu strany NSDAP, který de facto spustil ozbrojené povstání Němců žijících na území Československa.⁶¹ Stráž obrany státu se tak dostává do konfliktu s českými Němci, kteří byli podporováni jednotkami SS a SA. Pro udržení pořádku dochází dne 13. září 1938 k zavedení stanného práva ve 22 pohraničních okresech. Dne 17. září 1938 vzniká ilegální německá teroristická organizace s názvem „Sudetendeutsche Freikorps“, která byla cvičena Wehrmachtem. Sudetendeutsche Freikorps napadala státní zřízení Československa. Její činnost spočívala například v dodávání zbraní německým občanům žijícím v Československu a falešné propagandě, která hlásala útlak německé menšiny v Československu. Další nápor na jednotky Stráže obrany státu se konal dne 22. září 1938, kdy došlo k jejich napadení českými Němci, kteří chtěli rozbít jejich postavení na hranicích.

Dne 29.9.1938 došlo k Mnichovské dohodě, která rozhodla o postoupení příhraničního území Německu. Členové Stráže obrany státu, tak byli nuceni tyto oblasti opustit. Následně vznikají nové, vnucené hranice, kde členové Stráže obrany státu ve své činnosti pokračovali. Výnos ministerstva vnitra ze dne 24. listopadu 1938 rušil ke dni

⁶¹ *Stráž obrany státu* [online]. [cit. 2006-01-15]. Dostupné z www.fronta.cz/straz-obrany-statu-2-dil-od-ustaveni-di-pocatku-roku-1938

26. listopadu 1938 na území Čech a Moravy pohotovost Stráže obrany státu.⁶² Jednotliví členové Stráže obrany státu se tak vrátili k vykonávání služby ke své resortní službě. Stráž obrany státu byla zrušena po obsazení republiky Německem a to nařízením protektorátní vlády č. 3/1940 ze dne 21. prosince 1939.⁶³

⁶² *Stráž obrany státu* [online]. [cit. 2006-01-15]. Dostupné z www.fronta.cz/straz-obrany-statu-2-dil-od-ustaveni-di-pocatku-roku-1938

⁶³ Speychal, R., a kolektiv, *Stráž obrany státu*. MV&H, Praha 2002. str. 11, ISBN 80-238-8328-3

2. VÝZBROJ POŘÁDKOVÝCH SLOŽEK V OBDOBÍ LET 1918 – 1939

2.1 Výzbroj četnictva

Výzbroj Československého četnictva byla po jeho založení velmi podobná výzbroji četnictva za dob Rakouska – Uherska. Postupem času dochází k obměně těchto zbraní a jejich modernizaci. V případě, že četníci vystupovali na veřejnosti, měli mimo jiné povinnost být řádně ozbrojeni. Tímto se rozumělo, že četník musel být do služby zpravidla úplně vyzbrojen a to zejména nabitou pistolí nebo karabinou a vztyčeným bodákem na karabině, který byl její součástí. Zemské četnické velitelství bylo oprávněno stanovit, kdy musel být četník vyzbrojen také poboční zbraní.⁶⁴ V případě, že chtěl četník provést služební zákrok, tak musel být „úplně vyzbrojen“. V případě, že hrozilo nebezpečí z prodlení, byl četník oprávněn provést zákrok i v případě, že nebyl vyzbrojen kompletně a byl vyzbrojen např. jen poboční zbraní.

Mezi výzbroj byly též zahrnuty přilby, lehké kulometry vz. 30, vz. 26 a ruční granáty vz. 21 a vz. 34, jejichž rozbor by byl nad rámec bakalářské práce.

Velitel četnické stanice, byl oprávněn dle četnické služební instrukce rozhodovat o tom, zda měl být jeho podřízený četník do služby vyzbrojen karabinou nebo pistolí. K tomuto rozhodnutí došlo na základě vyhodnocení místních a osobních poměrů, ale také po zvážení výskytu možných překážek ve službě.⁶⁵ Četník býval vyzbrojen pouze pistolí zejména v následujících případech:

- při provádění pasových kontrol
- při eskortě vězňů ve vlacích
- při střežení vězňů v soudních místnostech
- ve službách vykonávaných v nádražních a přístavních objektech
- při předvedení osoby, u které bylo známé, že není nebezpečná a ozbrojená
- ve službě na poutích, slavnostech a všude tam, kde byla větší koncentrace osob
- při provádění pomocných prací a při katastrofách způsobených vlivem přírody
- při doručování spisů, dopisů a jiných administrativních záležitostí

⁶⁴ § 9 odst. 1, Služební instrukce pro četnictvo

⁶⁵ Výnos ministerstva vnitra číslo 69.195-13 ze dne 10. listopadu 1927

- při vykonávání služby na jízdním kole, motorovém člunu, lyžích, a nebo na horách a to zejména v případech, že by karabina překážela.

V případě, kdy četnická hlídka byla tvořena více osobami, byl velitel hlídky vyzbrojen pistolí a to v případech, že by vyzbrojení puškou nebylo účelnější. Psovodi byli vyzbrojeni pistolí, ale musel s nimi být i druhý člen hlídky, který byl vyzbrojen puškou. Velitel četnické stanice sám rozhodoval o tom, zda bude do služby vyzbrojen pistolí či karabinou.⁶⁶ Četníci ve stejnokroji mohli nenápadným způsobem nosit i svoji soukromou zbraň v případech, že vlastnili zbrojní pas k předmětné zbraní, který jím byl vydán příslušným zemským četnickým velitelstvím.

Četníci nosili za normálních okolností do služby pušku nabitou 5 náboji a na opasku měli sumku na náboje, ve které bylo dalších 5 nábojů. Při mimořádných událostech byl velitel stanice oprávněn nařídít jaký počet nábojů, má být do služby vzat.

Ne ve všech typech četnické služby se užívala palná zbraň. Například při výkonu kancelářské služby četník nemusel být vyzbrojen touto zbraní.

Další zbraní, která byla četnictvem využívána, byl gumový obušek. Tento byl příslušníky četnictva v semknutých oddílech využíván při výtržnostech a shluku více lidí. Nošení obušku při obyčejné občůzkové službě bylo zakázáno a to i za předpokladu, že se při ní hlídka střetne s demonstranty.⁶⁷ Jednotlivé četnické stanice měly k dispozici určitý počet těchto obušku, které zde skladovaly a využívaly je pouze při již zmíněných výtržnostech nebo shluknutích více osob.

Mezi četnickou výzbroj patří také poboční zbraň-bodák. V případě, že četník vykonával službu bezpečnostní v místě četnické stanice, mohl být vyzbrojen pouze touto zbraní. Mezi tyto případy např. patřila služba konaná v lázeňských místech. Tato místa však muselo schválit zemské četnické velitelstvo se zemským úřadem. Bodák byl poboční zbraní četníka a v případě, že nebyl nasazen na krátké pušce, tak se směl v zákonných mezích užívat, jako zbraň bodná, sečná. V případě, že byl nasazen na zbraň, byl určen k bodným účelům.

Běžnou součástí výzbroje byla u četnictva také služební šavle. Šavle byla nošena četnickými důstojníky v době, kdy byli ve službě, ale také mimo službu, pokud nebyla

⁶⁶ Výnos ministerstva vnitra čís. 69-165-13 ze dne 10. listopadu 1927

⁶⁷ *Četnická výbava* [online]. Dostupné z www.policie.cz/clanek/historie-cetnictva-a-policie-historie-cetnictva-a-policie.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D.

předepsána vycházková šavle.⁶⁸ V případech, že by četníci ve službě služební šavle překážela (např. v horách, při prolézání houštím apod.), mohl mít na základě nařízení velitele stanice jen pušku s bodákem.

Výzbroj gážistů mimo služební třídy, kteří byli zařazeni v asistenčních oddílech, tvořila puška s bodákem a obušek.

Četníci, kteří sloužili na jízdních kolech, šavli s sebou do služby nosili jen v případech, kdy se to doporučovalo a to tak, že šavle byla umístěna na přední vidlici jízdního kola. Horolezecká a lyžařská výzbroj četnictva byla složena buď s pistolí a bodáku, anebo z pušky s bodákem. Psovod, který vedl s sebou psa, měl také pistol a bodák a šavli nenosil. Pátrací hlídky s sebou vozily v přívěsném vozíku šavle v potřebném počtu, minimálně však jednu. Četníci četnických pátracích stanic, jenž plnili motocyklistikou hlídku, byli vyzbrojeni pistolí, bodákem a do hlídky také jednou karabinou s 10 náboji.

Vyzbrojení četníků do služby se zaznamenávalo ve staniční služební knize. Četníci mimo službu nosili jen služební šavle.

2.1.1 Palné zbraně

Československé četnictvo využívalo ve své „střelecké výzbroji“ pro plnění úkolů pistole a krátké pušky, které budou blíže rozebrány v textu níže. Mezi četnické pistole patří:

- **pistole vz. 13**, ráže 7.65 mm, která byla dlouhá 16.2 cm, vysoká 10.2 cm, délka hlavně 9 cm, kapacita zásobníku 7 nábojů, hmotnost 0.635 kg.
- **pistole vz. 22**, ráže 9 mm, která byla dlouhá 15.5 cm, vysoká 12.4 cm, délka hlavně 8.7 cm, kapacita zásobníku 8 nábojů, hmotnost 0.6 kg.⁶⁹ Tato zbraň byla dílem Československé zbrojovky Brno. Tento vzor pistole byl též užíván armádou, ale byla poměrně závadová. Vyráběná byla v letech 1922-1924. Na podzim roku 1923 mělo četnictvo evidováno 2990 kusů tohoto typu zbraně.⁷⁰ Tato pistole je vyobrazena na obrázku č. 2.

⁶⁸ *Povinnosti četnictva*, str. 256 Služební instrukce pro četnictvo,

⁶⁹ Předpis o zbraních a střelbě četnictva, Věstník četnictva č.13/1925

⁷⁰ Skramoušský, J., D. Pazdera, *Československé pistole 1918 – 1950*. Praha: Mladá fronta, 2007. ISBN 80-204-1550-5

Obrázek č. 2: Pistole vzor 22

Zdroj⁷¹

- **pistole vz. 24**, ráže 9 mm, délky 15.5 cm, výšky 12.8 cm, délka hlavně 9.8 cm, kapacita zásobníku 8 nábojů, hmotnost 0.51 kg. Pistole vzor 24 vznikla ze vzoru 22, který byl pro závady přepracován do vz.24. Vyrábět se začala od roku 1925 v jihočeské zbrojovce Strakonice. V meziválečném období nakoupilo četnictvo 10 765 kusů pistole vz. 24.⁷² Tato pistole je vyobrazena na obrázku č. 3.

Obrázek č. 3: Pistole ČZ vz. 24

Zdroj⁷³

⁷¹ CZK – vz.22: *Pistole a revolvery-Palné zbraně* [online]. Dostupné z <http://forum.valka.cz/viewtopic.php/t/8232/start/-1>

⁷² Skramoušský, J., D. Pazdera, *Československé pistole 1918 – 1950*, Praha: Mladá fronta, 2007, ISBN 80-204-1550-5

⁷³ CZK – vz.24: *Pistole a revolvery : Palné zbraně* [online], dostupné z <http://forum.valka.cz/viewtopic.php/p/65377#65377>

Mimo tyto zbraně byla Československým leteckým četnictvem též využívána pistole vz. 3, která byla přezdívaná „pistole raketová“. Jednalo se o jednorannou signalizační pistoli.⁷⁴

Jak již bylo napsáno výše, mezi palné zbraně užívané četnictvem patřily krom pistolí také následující krátké pušky, které byly též označovány karabinami:

- **Mannlicher vz. 90**, ráže 8 mm, délka bez bodáku 100.5 cm, délka hlavně 49.8 cm, kapacita zásobníku na 5 nábojů, hmotnost 3.29 kg. První tato zbraň byla vyrobena v roce 1895 v Rakousku – Uhersku..

- **Mannlicher vz. 95**, ráže 8 mm, délka bez bodáku 100 cm, délka hlavně 49.8 cm, kapacita zásobníku na 5 nábojů, hmotnost 3.16 kg. Jednalo se o opakovací kulovnici, kterou bylo četnictvo vyzbrojeno až do 30.let. Puška Mannlicher vz. 95 byla oproti Mannlicheru vz. 90 vylepšená v konstrukci a byla lehčí. Puška se vyznačovala velkou přesností střelby. Vz. 95 je na obrázku č. 4.

Obrázek č. 4: Karabina Mannlicher vz. 95

Zdroj⁷⁵

- **krátká puška vz. 33**, ráže 7.92 mm, délka bez bodáku 99.5 cm, délka s bodákem 130.5cm, délka hlavně 49 cm, kapacita zásobníku 5 nábojů, hmotnost 3.48 kg. Zbraň byla vyráběna v Československé zbrojovce Brno od roku 1934. Jejím předchůdcem byla armádní puška vz. 24, ze které vycházela. Jednalo se o náhradu zbraně Mannlicher vz. 95. Zbraň je zobrazena na obrázku č. 5.

⁷⁴ Fencel J., *Československé signální pistole mezi válkami*, Střelecké revue, Praha: Pražská vydavatelská společnost, 2001, č. 4. ISSN 03322-7650

⁷⁵ *Karabina 8x56R Sayer Mannlicher M95/30* [online], dostupné z www.zlatapuska.cz/products/karabina-8x56r-steyr-mannlicher-m95-30/

Obrázek č. 5: Četnická puška vz. 33 s bodákem

Zdroj⁷⁶

Výše uvedené krátké pušky (karabiny) se nosily na řemenu a v uzavřených místnostech u nohy, nebo v ponosu.⁷⁷

2.1.2 Chladné zbraně

Z chladných zbraní byly ve výzbroji četnictva bodáky, které byly často užívány, jako násada na krátké pušky a služební šavle. Mezi bodáky byly využívány tyto typy:

- **bodák pro karabinu vz. 90**, který byl dlouhý 37.7 cm, čepel o délce 24.9 cm, průměr nákrůžku 1.65 cm, délka pochvy 26 cm. Tento vzor byl používán v letech 1918-1935. Mezi hlavní jeho části patří příčka, čepel a jílec. Čepel měla u špičky ostří z obou stran. Bodák tohoto typu je vyobrazen na obrázku č. 6.

Obrázek č. 6: Bodák pro karabinu vz. 90

Zdroj⁷⁸

- **bodák vz. 95**, který byl dlouhý 35.9 cm, čepel o délce 24.8 cm, průměr nákrůžku 1.5 cm, délka pochvy 26 cm. „Bodák četnické karabiny vz. 95 se liší od vz. 90 hlavně příčkou. Jedno rameno tvoří kroužek pro hlaveň; kroužek je na rozdíl od vz. 90 v celku a opatřen

⁷⁶ CZK- vz.33: Pušky: Palné zbraně (opakovací puška) [online], dostupné z www.forum.valka.cz/viewtopic.php/t/15309/start/-1

⁷⁷ Výnos ministerstva vnitra čis. 1909/13-1922 ze dne 31.3.1922

⁷⁸ Chladné zbraně – bodáky [online], dostupné z www.policie.cz/clanek/historie-cetnictva-a-policie-historie-cetnictva-a-policie.aspx?q=Y2hudW90Q%3d%3d

na zploštělé části muškou, aby bylo lze dosíci normálního středního zásahu při střelbě se vztyčeným bodákem.⁷⁹

Hlavním výrobcem bodáku tohoto typu byla Českomoravská zbrojovka a.s. Brno a na čepeli pod příčkou měl iniciály ČSZ.⁸⁰ Na obrázku č. 7 je tento bodák ilustrován.

Obrázek č. 7: Bodák vz. 95

Zdroj⁸¹

- **bodák vz. 33**, obr. č. 8, byl dlouhý 35.9 cm, čepel o délce 24.9 cm, průměr nákrůžku 1.55 cm, délka pochvy 26.3 cm. Samostatně nosili bodák jako poboční zbraň většinou řidiči služebních dopravních prostředků, nebo četníci za určitých okolností, které jsou blíže rozvedeny ve stati o četnické služební šavli.⁸² Tento bodák se nosil v závěsníku společně s četnickou šavlí.

Obrázek č. 8: Bodák vz. 33

Zdroj⁸³

- **bodák vz. 24**, který byl ve velice malém množství. Tento bodák tvořil údajně výbroj četnictva v řadách Stráže obrany státu

⁷⁹ *Předpis o zbraních a střelbě četnictva*, vydaný Ministerstvem vnitra pod č.j. 39.795-13-1925 (Věstníkem četnictva číslo 13 z roku 1925)

⁸⁰ Spurný M., *Chladné zbraně u četnictva*, Almanach příspěvků II. konference policejních historiků, Praha 19. a 20. listopadu 2007

⁸¹ *Chladné zbraně – bodáky* [online], dostupné z www.policie.cz/clanek/historie-cetnictva-a-police-historie-cetnictva-a-police.aspx?q=Y2hudW90Q%3d%3d

⁸² Spurný M., *Chladné zbraně u četnictva*, Almanach příspěvků II. konference policejních historiků, Praha 19. a 20. listopadu 2007

⁸³ *Chladné zbraně – bodáky* [online], dostupné z www.policie.cz/clanek/historie-cetnictva-a-police-historie-cetnictva-a-police.aspx?q=Y2hudW90Q%3d%3d

Šavle v četnictvu byly pro důstojníky zavedeny v roce 1924 a pro četnické strážmistry v roce 1927.⁸⁴ Četnický důstojník dostal šavli přidělenou a vlastnil ji po celou dobu aktivní služby. Byl odpovědný za její stav, kdy měl povinnost ji sám udržovat, chránit proti rzi, poškození, nárazu, nesměl ji tahat po zemi. Při znečištění se doporučovalo ji otřít hadrem. Po skončení služby se šavle odevzdávala na příslušném zemském četnickém velitelství.

Šavle se skládala se z čepele, jílice a pochvy. U četnictva rozeznáváme tyto druhy šavlí:

- **důstojnická šavle vz. 24.** viz. obr. č. 9. Čepel byla pro četnické důstojníky výkonné a správně broušena, pro ostatní však broušena nebyla. Jílec sloužil k uchopení a ovládnutí, ale také chránil kovovým košem pěst ruky. Rukojeť šavle sestávala z bukového dřeva a na povrchu byla rybí kůže, kdy toto sloužilo k pohodlnějšímu úchopu a lepší manipulaci. Pouzdro bylo z oceli. Na koši byl umístěn trapez, který měl u důstojníků stříbrnou barvu a u generálů barvu zlatou.⁸⁵ Délka šavle byla závislá na výšce každého jednotlivce a byla u ní podmínka ta, že v případě zavěšení musela šavle dosahovat ke kotníku levé nohy. Šavle byla na povrchu poniklovaná. Tento druh šavle vyráběla firma Wlaszlovits.

Obrázek č. 9: Šavle pro četnické důstojníky vzor 24

Zdroj⁸⁶

- **vycházková šavle pro vrchní strážmistry a sbor strážmistrů⁸⁷**, která byla takřka totožná s důstojnickou šavlí. Jediný rozdíl je v koši této šavle, který je vylisovaný ze slitiny mědi a niklu v poměru 80:20. Na straně od těla je rozšířen a vyklenut, přičemž vyklenutá část je ve dvou místech vyříznuta a tvoří dva obloukovité pásy (úponky)⁸⁸.

⁸⁴ Výnos ministerstva vnitra číslo 84.662-13-1923 ze dne 22. ledna 1924

⁸⁵ Tamtéž

⁸⁶ *Chladné zbraně – šavle* [online], dostupné z www.policie.cz/clanek/historie-cetnictva-a-policie-historie-cetnictva-a-policie.aspx?q=Y2hudW90MTA%3d

⁸⁷ Zavedena výnosem ministerstva vnitra čís. 77.795-13-1926 ze dne 17. února 1927

⁸⁸ Spurný M. *Chladné zbraně u četnictva*, Almanach příspěvků II. konference policejních historiků, Praha 19. a 20. listopadu 2007

Třapec byl u strážmistrů ze šedozelené barvy a u vrchních strážmistrů stříbrná jako u důstojníků, akorát se lišila tím, že po obou stranách byla prošita dvěma 1 mm širokými, šedozelenými, hedvábnými proutky. Velikost této šavle byla taktéž individuální dle dispozic každého jedince a shodně jako u důstojníků musela dosahovat při zavěšení na opasník k levému kotníku daného četníka.

- **četnická služební šavle**⁸⁹, která byla zavedena pro gážisty mimo hodnostní třídy. Byla vyrobena z oceli o délce 68.5 cm, čepel byla dlouhá 55.4 cm a pochva dlouhá 57.3 cm. Šlo o kopii rakouské četnické šavle, kdy její koš tvořil malý vyklenutý oblouk a šavle byla jako jediná z uvedených bez státního znaku.⁹⁰ Vyobrazena je na obr. č. 10.

Obrázek č. 10: četnická služební šavle

Zdroj⁹¹

⁸⁹ Zavedena výnosem ministerstva vnitra čis. 54231-13 ze dne 14. září 1938

⁹⁰ Macek, P., L. Uhlíř, *Dějiny policie a četnictva II.*, st. 105, ISBN 80-902670-0-9

⁹¹ *Chladné zbraně – šavle* [online], dostupné z www.policie.cz/clanek/historie-cetnictva-a-policie-historie-cetnictva-a-policie.aspx?q=Y2hudW90MTA%3d

2.2 Výzbroj policie

Výzbroj stráže bezpečnosti byla oproti četnictvu o něco „chudší“, ale i zde bychom mohli najít pistole, pušky, chladné zbraně či gumový obušek. Některé z těchto zbraní byly převzaty z dob monarchie, ale postupně byly nahrazeny. Součástí výzbroje u policie byly též závěsné řemeny, třapce k šavli, opasek, řemen k pušce, sumky, helma a píšťalka. Jednotlivé součásti policejní výzbroje budou podrobněji rozepsány v následujících podkapitolách.

2.2.1 Palné zbraně

V počátcích vzniku policie, tato využívala zbraně Gasser ráže 9 mm anebo pistole Steyr 1909 známé též jako vz. 13. Postupně dochází k přezbrojení pistolemi:

- **zn. Praga**, ráže 7.65 mm, kterou, jak již název vypovídá, vyráběla zbrojovka Praga sídlící v Praze. První kusy pistolí Praga se k policejnímu sboru dostávají v roce 1922 a po roce 1922 dochází ke kompletnímu přezbrojení těmito pistolemi. Tyto pistole byly poměrně závadové, kdy u nich často při střelbě docházelo k jejich poškození.⁹² Z těchto důvodů došlo v roce 1927 k přezbrojení na typ pistole:

- **vz. 27**, obr. č. 11, která vznikla na základě podnětu od policie. Vyráběna byla Československou zbrojovkou Strakonice v ráží 7.65 mm. Dlouhá byla 16.3 cm, kapacita zásobníku 8 nábojů, hmotnost 690 g bez zásobníku a 1400 g s pažbou. Do výzbroje policie byla tato samonabíjecí pistole zavedena v květnu roku 1931.⁹³ Pravidla pro zacházení s touto pistolí a návod v sobě zahrnovala publikace s názvem *Nauka o automatické pistolí ráže 7.65 mm vzor 27*.

⁹² Skramoušský, J., D. Pazdera, *Československé pistole 1918 – 1950*, ISBN 80-204-1550-5

⁹³ Výnosem ministerstva vnitra čis. 31.763/31-5 ze dne 11. května 1931

Obrázek č. 11: Pistole vz. 27

Zdroj⁹⁴

Ve výzbroji policie byla podobně jako u četnictva taky tzv. karabina neboli krátká puška a to:

- **puška vz. 24**, ráže 7.92 mm, délka 100 cm, délka hlavně 59 cm, kapacita zásobníku 5 nábojů, hmotnost 4.2 kg. Puška vz. 24 byla vyráběna Československou zbrojovkou Brno a to v době od roku 1924 do roku 1942. Byla též využívána armádou. Puška se vyznačovala dobrými balistickými vlastnostmi a konstrukcí. Oproti puškám Mannlicher a pušce vz. 33, byla téměř o 1 kilogram těžší. Nachází se na obrázku č. 12.

Obrázek č. 12: puška vz. 24

Zdroj⁹⁵

Mezi palné zbraně využívané policií patřil též lehký kulomet **vz. ZB 26**, ráže 7.92 mm.

⁹⁴ *Pistole a revolvery* [online] dostupné z www.alfatactical.cz/pistole-cz-vz-27-raze-765-mm-br-znehodnocena.html

⁹⁵ *7.92 mm puška vzor 24* [online], dostupné z www.zbrane4.blog.cz/1102/7-92mm-puska-vz-24

2.2.2 Chladné zbraně

Podobně jako u četnictva, výzbroj tvořily šavle a bodáky. Ze šavlí a bodáků byly využívány tyto druhy:

- **šavle vz. 27.** Její podrobný popis je uveden v předpise o služební výzbroji.⁹⁶ Zajímavostí bylo, že se na koši této šavle nacházela písmena „ČSR“. Tímto se lišila od šavle určené pro gážisty bez hodnostní třídy. Dalším typem šavle byla:

- **šavle pro státní úředníky (čekatele)**, která byla používána úředníky právní služby na státních policejních a politických úřadech a úředníky vyšší pomocné správní služby a kancelářské služby u okresních a státních policejních úřadů.⁹⁷ Tato šavle byla podobná kordu, ale vždy byla považována za šavli. Zavedena byla na základě vydaného předpisu o služebním stejnokroji zaměstnanců státní správy v policejní a politické službě.⁹⁸

- **bodák vz. 24.** Tento byl na rozdíl od četnictva používaný častěji. Byl dlouhý 43.4 cm, délka čepele 30 cm, velikost nákržku 1.55 cm, délka kovové pochvy 31.1 cm. Vyráběn byl Zbrojovkou Brno. Bodák vz. 24 byl často používán tak, že byl nasazen na pušce vz. 24.

2.3 Výzbroj Stráže obrany státu

Ve výzbroji Stráže obrany státu byly zahrnuty zbraně používané složkami, ze kterých byla složena – četnictvo, státní policie, finanční stráž, armáda.

U četnictva to byly již zmíněné pistole vz. 22, vz. 24, karabina vz. 95, odlehčená puška vz. 33 včetně bodáku, kulomet vz. 26 a služební šavle vz. 29.

Výzbroj finanční stráže byla složena z krátkou puškou vz. 33 s bodákem, pušky vz. 24 zapůjčené od ministerstva zemské obrany, pistole vzor. 27. Příslušníci finanční stráže, krom této výzbroje, často do služby nosili také zbraně, které si sami pořídili na vlastní náklady.

Státní policie jako složka Stráže obrany státu využívala převážně pistole vz. 24 a vz. 27, služební šavli vz. 27, gumový obušek. Dále pušky vz. 24 s bodákem vz. 24, které ve výzbroji nemělo četnictvo a finanční stráž. Od roku 1927 též kulomet vz. 26.

⁹⁶ § 3 oběžníku ministerstva vnitra čís. 31.763/1931-5 ze dne 11.května 1931

⁹⁷ *Chladné zbraně policie* [online], dostupné z www.policie.cz/clanek/historie-cetnictva-a-policie-historie-cetnictva-a-policie.aspx?q=Y2hudW09MTE%3d

⁹⁸ Vládní nařízení čís. 59 ze dne 26. března 1931

Armádní výzbroj se skládala z pušky vz. 24 s bodákem vz. 24, pistole vz. 22, vz. 24 a vz. 30, kulometry vz. 26, granáty vz. 21 a vz. 34.

Postupem času byla u těchto složek zaváděna také trhavina, která sloužila k ničení nepřátelských strategických bodů nepřítele. Každý člen Stráže měl také časem k dispozici 3 granáty a jednotlivé družstva kulomet vz. 26.

3. CHARAKTERISTIKA BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ V OBDOBÍ LET 1939 – 1945

Situace ohledně bezpečnostních sborů na území Československa se po roce 1939 poměrně radikálně změnila především z důvodu, že dochází vlivem Německa ke vzniku Protektorátu Čechy a Morava. Protektorát Čechy a Morava byl zřízen dne 16. března 1939 dekretem Adolfa Hitlera.⁹⁹ Protektorát byl mimo jiné vymezen jako stát, který měl svoji vnitřní správu a právní systém, avšak musel být ve shodě se zájmy Německé říše a to zejména v oblastech politiky, vojenství a hospodářství. V čele protektorátu byl státní prezident Emil Hácha. Nejvyšším orgánem výkonné moci byla protektorátní vláda složená ze 12 ministrů. Reálná výkonná moc v protektorátu, však připadala říšskému protektorovi, který byl nejvyšším říšským úředníkem. Tento vykonával své pravomoci prostřednictvím Úřadu říšského protektora, pod který mimo jiné spadali velitelé bezpečnostní a pořádkové policie, kteří byli podřízeni státnímu tajemníkovi. Protektor potvrzoval ministry protektorátní správy. Vláda protektorátu informovala protektora o všech rozhodnutích, které vykonala, a tento měl možnost proti rozhodnutím vznášet námítky. V případě, že došlo k takové situaci, tak tato rozhodnutí nemohla být závazná. Na území protektorátu dochází ke vzniku 19 vrchních zemských úřadů, pod kterými jsou zřízena 3 až 5 okresních hejtmanství. V čele zemského úřadu byl zemský rada, který byl do své funkce jmenován protektorem, jemuž byl za výkon své funkce odpovědný. Protektorátní hejtmani byli povinni spolupracovat se zemskými rady.

Na území protektorátu působily německé a české bezpečnostní síly, které se od sebe poměrně odlišovaly. Německé bezpečnostní síly řízené říšským protektorem a velitelem německé policie, byly oprávněné pro zachování pořádku činit opatření, která byla i za hranicí všeobecných norem. V čele německých bezpečnostních složek byl K.H.Frank, kterému podléhaly také jednotky SS, které působily na území protektorátu. Mezi německé bezpečnostní složky, které působily v protektorátu, patří pořádková policie, bezpečnostní policie, protipartyzánské jednotky, armáda a židovská policie

⁹⁹ Výnos vůdce a říšského kancléře č. 75/1939

v Terezíně. V roce 1939 německé říšské orgány převzaly k udržování veřejného pořádku a bezpečnosti bývalé složky z Československé republiky.¹⁰⁰

Pořádková policie též přezdívaná Orpo se dělila na policejní jednotky a uniformovanou službu. Policejní jednotky byly složeny ze 2 pluků. Každý z nich měl pod sebou 4 prapory. Jeden pluk měl působnost v Čechách (prapory Praha, Klatovy, Kolín, Tábor) a druhý na Moravě (prapory Holešov, Moravská Ostrava, Jihlava, Brno). Uniformovaná služba byla složena četnickými oddíly, které spadaly pod zemské úřady a strážní oddíly. V čele policie byl velitel pořádkové policie u říšského protektora v Čechách a na Moravě, který byl po linii své složky podřízen Hlavnímu úřadu pořádkové policie, který sídlil v Berlíně.¹⁰¹ Na území protektorátu byl podřízen K.H. Frankovi.

Bezpečnostní policie též přezdívaná Sipo, měla za úkol zajišťovat bezpečnost na čerstvě okupovaném protektorátním území. Toto se provádělo prostřednictvím operačních oddílů, které se nacházely v několika městech a které shromažďovaly údaje o potencionálních nepřátelích Říše. Takovéto údaje a informace byly například získávány činnostmi tajných agentů, informátorů atd. Bezpečnostní policie byla řízena protektorem. V čele byl velitel bezpečnostní policie u říšského protektora v Čechách a na Moravě.

V počátcích protektorátu zůstal systém českých bezpečnostních sborů z roku 1936. To znamená, že i na území protektorátu působila státní policie, četnictvo, obecní policie. V letech 1942 a 1944 však dochází k reorganizacím v bezpečnostních složkách, aby se přizpůsobily struktuře německých bezpečnostních složek. V roce 1942 na území protektorátu působí odděleně uniformovaná protektorátní policie (zde spadalo četnictvo, policie, obecní policie) a neuniformovaná protektorátní policie. V čele jak jedné, tak druhé složky stáli generální velitelé a to u uniformované policie velitel německé pořádkové policie u říšského protektora a u neuniformované protektorátní policie velitel německé bezpečnostní policie a SD policie. Vznikem protektorátu zanikla československá armáda a vojenská ochrana byla zastřešována německou armádou. Říšská vláda rozhodovala o organizaci, složení, početních stavech a výzbroji bezpečnostních složek protektorátu. V protektorátu dochází k úpravě stejnokrojů bezpečnostních sborů, které na sobě nově nesou německé prvky např. barvu, střih, znak protektorátu Čechy a Morava apod.

¹⁰⁰ Spurný, M., *Ve dne v noci podle zákoníku*, str. 55, ISBN 978-80-244-3774-3

¹⁰¹ Macek P., L. Uhlíř, *Dějiny policie a četnictva III.*, str. 47, ISBN 80-86477-01-0

3.1 Protektorátní policie

Protektorátní policie jako samostatný celek byla zřízena za účelem sjednocení českých bezpečnostních sborů, které působily na území protektorátu. Toto se podařilo až v roce 1942. Protektorátní policie se dělila na uniformovanou a neuniformovanou protektorátní policii. U těchto složek byl odlišný výběr nových uchazečů. Pro přijetí k uniformované protektorátní policii musel uchazeč splňovat požadavky, které spočívaly v následujících bodech:¹⁰²

- německá státní nebo protektorátní příslušnost
- stáří 18 až 25 let
- výška 170 cm
- průkaz znalosti německého jazyka. Protektorátní příslušníci také znalost jazyka českého
- duševní a tělesná způsobilost
- zachovalost a způsobilost k jednání
- průkaz, který uváděl, že uchazeč není Židem ani židovským míšencem
- svobodný, ovdovělý, bezdětný a bez alimentálních závazků
- politicky spolehlivý

K přijetí k neuniformované protektorátní policii musel uchazeč splňovat veškeré výše uvedené body s tím, že výška uchazeče zde byla stanovena na minimum 167 cm.

Neuniformovaná protektorátní policie byla složena s vládní kriminální policií a obecní kriminální policií. V čele obou složek byli generální velitelé protektorátní policie, jejich působnost byla podrobně vymezena výnosem ministerstva vnitra. Za účelem sjednocení policejní výkonné moci vznikli inspektoři uniformované protektorátní policie, kteří byli oprávněni stanovit úpravu služby, výcvik, výstroj, výzbroj, školení. Dále řešili otázky týkající se osobních a hospodářských záležitostí protektorátní policie.¹⁰³ Inspektoři uniformované protektorátní policie rozhodovali při katastrofách o věcech požární ochrany a byly přiděleni k zemskému úřadu. Jejich činnost a funkce blíže popisoval výnos ministra vnitra. Inspektoři byli podřízeni generálním velitelům.

¹⁰² Macek, P., L. Uhlíř, *Dějiny policie a četnictva III.*, str. 87, ISBN 80-86477-01-0

¹⁰³ Dle § 6 vládního nařízení č. 77/1944 Sb. z. a n. z 28. března 1944

Hlavním úkolem vládní kriminální policie bylo jednotné potírání zločinnosti. Vznikají dvě kriminální ředitelství a to v Praze a Brně. Pražské ředitelství bylo věcně a místně příslušné na území země České a brněnské bylo věcně a místně příslušné pro zem Moravskou. Zřizování kriminalistických oddělení a místní a věcnou působnost upravoval výnos ministerstva vnitra. Obecní kriminální policie byla podřízena vládní kriminální policii. Ministr vnitra měl oprávnění přenést určité úkoly obecní kriminální policie na vládní kriminální policii.

Protektorátní uniformovaná policie byla po německém vzoru složena z:

- četnictva
- uniformované vládní policie
- uniformované obecní výkonné policie
- hasičstva z povolání, které mělo název „požární ochranná policie.“¹⁰⁴

V protektorátu byl zachován systém policejních úřadů vyjma toho, že zmizely ty, které byly na území Sudet. V čele policie byl policejní prezident, jenž byl podřízen zemskému prezidentovi a ministrovi vnitra. Reorganizací z let 1944, bylo stanoveno, že policejní výkonná moc náleží protektorátní policii, pokud ovšem nepříslušela říšským orgánům.¹⁰⁵

Obecní policie vznikala ve městech s počtem obyvatel, který převyšoval hodnotu 10.000.¹⁰⁶ V rámci vládní policie mělo dojít ke zřízení úseků a policejních revírů, v rámci četnictva došlo ke zrušení četnických pohotovostních oddílů a oddělení četnických silničních kontrol a jejich nahrazení četnickými motorizovanými setnimani (Gendarmerie Kompanie mot.)¹⁰⁷ V roce 1942 byly zřízeny dva prapory protektorátní policie, které sídlily v Mladé Boleslavi a Olomouci.

Hasičstvo z povolání bylo zřizováno obcí. Jeho hlavním úkolem bylo zamezování a zdolávání požárů. Hasičstvo mělo při zdolávání požárů a veřejných stavů nouze možnost využití příslušných policejních oprávnění, které byly nezbytné pro splnění daného úkolu. V jeho čele byl hlavním požární ředitel, který byl podřízen ministrovi vnitra.

¹⁰⁴ Dle § 3 vládního nařízení čis. 77/1944 Sb. z. a n. z 28. března 1944

¹⁰⁵ Macek, P., L. Uhlíř, *Dějiny policie a četnictva III.*, str. 85, ISBN 80-86477-01-0

¹⁰⁶ Podle vládního nařízení č. 250/1942 ze dne 9. července

¹⁰⁷ Galaš, R., *Vývoj hodností, označení a stejnokroje a některých symbolů policie v letech 1939 – 1945*, Almanach příspěvků II. konference policejních historiků, Praha 19. a 20. listopadu 2007

4. VÝZBROJ POŘÁDKOVÝCH SLOŽEK V LETECH 1939 – 1945

Vývoj výzbroje pořádkových složek v těchto letech byl bezesporu ovlivněn okupací. Jak, již bylo zmíněno četnictvo a policie byli novým režimem převzaty a s těmito složkami byla také samozřejmě převzata také jejich výzbroj, která se v předmětné době nijak neobměnila. A to s logických důvodů, které spočívaly zejména v tom, že veškerý zbrojní průmysl na území protektorátu směřoval prioritně k výrobě zbraní pro německou armádu a německé bezpečnostní složky. Například výroba České zbrojovky, jejíž zbraně využívaly oba výše uvedené bezpečnostní sbory, byla zcela přeorientovaná dle zbrojních programů, které jí byly zadané Vrchním velitelstvím pozemních sil a Říšským ministerstvem letectví.¹⁰⁸ Zrušením české armády se její zbraně staly taktéž majetkem německých bezpečnostních složek. Po okupaci došlo k tomu, že na všech zbraních museli být odstraněny symboly připomínající společný Československý stát. Vznikem Protektorátní policie taktéž nedošlo k žádným změnám výzbroje jednotlivých složek, kterými byla tvořena.

Pušky a pistole od Československých převzatých složek, tak zůstaly stejné s tím, že nesly jiné typové označení, které bylo změněno protektorátem, a některé nově dostaly německý znak namísto znaku Československého. Příkladem je např. puška vz. 33, na které byl z prsou lva odstraněn slovenský znak nebo u některých také celý lev.¹⁰⁹ Puška vz. 24, která byla využívána armádou a Československou policií, se stala vzhledem ke své výborné pověsti, vlastnostem a kvalitě součástí výzbroje Wehrmachtu, pro který byla od roku 1939 vyráběna.

Chladné zbraně nabývaly taktéž protektorátní úpravu. Důstojnická četnická šavle vz. 24, byla dle nařízení upravena tak, že na kovovém košíku u rukojeti došlo k nahrazení středního státního znaku Československé republiky menším znakem protektorátu Čechy a Morava.¹¹⁰ Četnická šavle vz. 24 byla shodná se šavlí vz. 24 pro důstojníky Vládního vojska. Šavle pro důstojníky Protektorátu Čechy a Morava vz. 24, byla taktéž upravena

¹⁰⁸ Skramoušský J., D. Pazdera, *Československé pistole 1918 – 1950*, ISBN 80-204-1550-5

¹⁰⁹ CZK- vz.33: Pušky: Palné zbraně (opakovací puška) [online], dostupné z www.forum.valka.cz/viewtopic.php/t/15309/start/-1

¹¹⁰ Výnos ministerstva vnitra čís. 56.148/1939-12 ze dne 13. října 1939

přeletováním středního státního znaku Československa štítkem se státním znakem protektorátu. Záštitný oblouk byl zdoben lipovými listy, které byly v odlišném provedení od šavlí armády, četnictva. Stejnou úpravu nesla vycházková šavle pro vrchní strážmistry sbor strážmistrů. Šavle se nosila při výkon strážní služby, dozorčí služby a při služebních a reprezentačních příležitostech. Šavle se nosila na tzv. opasníku pod blúzou. Bodák vz. 33 dostal změn takových, že byl načerněný a z ražby ČSZ bylo odstraněno písmeno „S“. U bodáků také často docházelo k odstranění nákrůžků jako například u bodáku vz. 24, jehož výroba byla vlivem okupace zcela ukončena. Brněnská zbrojovka vyráběla nástupce bodáku vz. 24 a to bodák SG 24t, který byl využíván německými bezpečnostními složkami.¹¹¹

Podobných nebo totožných změn dostaly i ostatní zbraně, které byly ve výzbroji Československých bezpečnostních sborů a které byly převzaté Německem.

¹¹¹ CZK-bodák vz. 24 k pušce vz.24:Krátké chladné zbraně: chladné zbraně [online], dostupné z www.forum.valka.cz/viewtopic.php/p/241046

5. PODMÍNKY PRO POUŽITÍ ZBRANĚ V LETECH 1918 – 1945

Před porovnáním podmínek použití zbraně mezi bezpečnostními sbory na území Československa v době od roku 1939 do roku 1945 a současností je potřeba úvodem uvést jak se vyvíjela právní úprava této problematiky. Od roku 1918 působí na území nově vzniklého Československa několik bezpečnostních sborů a to četnictvo, policie, obecní policie, stráž obrany státu. V době protektorátu se k těmto složkám sdruženým pod názvem protektorátní policie přidává požární ochranná policie. Použití zbraní u všech těchto složek vycházelo z jednoho společného základního stavebního kamene a ten byl zákon o Četnictvu.¹¹² V tomto byly podmínky a okolnosti pro použití zbraně poměrně široce rozpracovány a všechny ostatní složky se prakticky shodně tímto řídily. Krom podmínek k použití zbraně jednotlivým četníkem zde byly stanoveny podmínky pro použití zbraně semknutým četnickým oddílem. Postupem času dochází u některých složek ke vzniku nařízení, které upravovaly použití zbraně, ale nic to neměnilo na tom, že vše podstatné řídilo stejnými pravidly pro použití zbraně jako u četnictva. Vzhledem ke shodným podmínkám pro použití zbraně mezi jednotlivými bezpečnostními sbory budu v následujícím rozboru tohoto oprávnění pro její členy užívat slova četník-četnictvo. Podmínky pro použití zbraně četnictvem budou porovnávány s podmínkami pro použití zbraně Policíí České republiky jako bezpečnostním sborem současnosti. Slovem policista se v porovnávání podmínek rozumí příslušník Policie České republiky. Nebudou, zde rozváděny podmínky pro použití zbraně četnickým oddílem vzhledem k tomu, že cílem je hlavně porovnání použití zbraně jednotlivými členy bezpečnostních sborů.

5.1 Pojem zbraň

Podle zákona o četnictvu se zbraň dělila do dvou kategorií a to na zbraně:

- méně nebezpečné, mezi které patřila šavle, vztyčený bodák a obušek
- nejnebezpečnější, mezi které patřila pistole a karabina

¹¹² Zákon č. 299 ze dne 14. dubna 1920 o Četnictvu

První skupina byla považována za zbraně méně nebezpečné z důvodu, že se jejich účinek dal předvídat. U druhé skupiny byl název nejnebezpečnější proto, že výsledek jejich užití závisel především na četnickově zručnosti v zacházení s těmito zbraněmi, na kterou se v okamžiku, kdy k použití zbraně došlo, nešlo spoléhat a častokrát bylo použití těchto zbraní ovlivněno pouhou náhodou.¹¹³

Podle zákona o Policii České republiky¹¹⁴ se zbraní rozumí: „zbraň střelná včetně střeliva a doplňků zbraně, vyjma vrhacího prostředku majícího povahu střelné zbraně podle jiného právního předpisu s dočasně zneschopňujícími účinky, dále zbraň bodná a sečná, výbušnina, speciální výbušný předmět, průlomový pyrotechnický prostředek a speciální náloživo“.¹¹⁵

Ve výše uvedeném pojetí zbraně jednotlivými složkami je patrné, že současnou policií je zbraň charakterizována více do šířky a to zejména z důvodu vzniku nových typů zbraní, ale obě charakteristiky se dosti podobají.

5.2 Obecné podmínky před a při použití zbraně

Předtím, než se dostanu k porovnání jednotlivých zákonných případů pro použití zbraně, je třeba uvést, jakými povinnostmi se řídili četníci před použitím zbraně a jakými povinnostmi seřídí současná policie.

Četník před použitím zbraně měl nejdříve zvážit výběr zbraně podle nastalé situace tzn., že rozhodujícím faktorem bylo samotné ozbrojení četníka a osoby, proti níž zakročoval. Četník měl povinnost zásadně užít zbraně méně nebezpečné v případech, že usoudil, že její užití postačí k dosažení účelu.¹¹⁶ V případě, že byl četník vyzbrojen šavlí i karabinou, měl nejdříve použít vztyčeného bodáku a šavle teprve tehdy, jestliže ho protivník uchopil za karabinu.¹¹⁷ Předmětný zákon dále uvádí, že užití zbraně mělo být co nejšetrnější, ale také, že jí muselo být užito tak, aby se protivník stal pokud možno ihned k boji neschopným a jeho odpor byl rázem zlomen a jeho pokus o útěk a pokračování v něm bylo znemožněno.¹¹⁸ V případě, že četník zakročoval proti osobě,

¹¹³ § 65 bod. 11, Služební instrukce pro četnictvo

¹¹⁴ Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky

¹¹⁵ Tamtéž § 56 odst. 5

¹¹⁶ § 65 odst. 9, Služební instrukce pro četnictvo

¹¹⁷ Tamtéž odst. 12

¹¹⁸ Tamtéž odst. 14

u níž nebyla vyloučena možnost použití zbraně, tak měl být od této ještě předtím, než použil výstrahu „Jménem zákona“ vzdálen nejméně na 3 až 4 kroky a měl mít, pokud to okolnosti dovolovali pušku v ponos, nebo připravenou ke střelbě, aby mohl včas čelit útoku na svou osobu, nebo nenadálému odporu.¹¹⁹

Taktéž zákon o Policii České republiky myslí na šetření zdraví osoby, proti níž policista zakročuje. V tomto zákoně je uvedeno, že použití zbraně je přípustné pouze za podmínky, že by užití jiného donucovacího prostředku bylo zřejmě neúčinné.¹²⁰ V případě, že policista zbraň použije, je povinen dbát nutné opatrnosti, kdy přitom nesmí ohrozit život jiných osob a co nejvíce šetřit život osoby, proti níž zakročuje.¹²¹ Dále je zde podobně, jako v zákoně o četnictvu stanoveno, že před použitím zbraně v bodech, které jsou uvedené v zákoně, je policista povinen užít výzvy s výstrahou, že bude použito zbraně. Od této výzvy je oprávněn upustit v případě, kdy je ohrožen život nebo zdraví policisty nebo jiné osoby a zákrok nesnese odkladu.¹²²

5.3 Zákonné podmínky pro použití zbraně četnictvem

Četník byl oprávněn použít zbraň v následujících případech:

- 1. v případě nutné obrany, aby odvrátil násilný útok jenž na něho byl učiněn aneb který mu bezprostředně hrozí jímž se život jiné osoby ohrožuje*
- 2. jestliže nebezpečný zločinec, proti kterému četník zakročuje, na vyzvání četníkovu se nevzdá nebo se zdráhá opustit svůj úkryt*
- 3. nelze-li jinak překonati odpor směřující k zmaření jeho služebního výkonu*
- 4. aby zamezil útěk nebezpečného zločince, jehož nemůže jiným způsobem zadržeti.¹²³*

5.3.1 Použití zbraně v nutné obraně

Četník byl oprávněn použít zbraň v případě nutné obrany, která nastávala tehdy, šlo-li o bezprávný násilný útok, který ohrožoval četníkovu osobní bezpečnost nebo život jiné osoby. *Útok musel nastávat nebo bezprostředně hroziti, t.j. z okolností musí býti*

¹¹⁹ § 65 odst. 15, Služební instrukce pro četnictvo

¹²⁰ § 56 odst. 2 zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky

¹²¹ Tamtéž odst. 4

¹²² Tamtéž odst. 3

¹²³ § 13 zákona č. 299 ze dne 14. dubna 1920 o Četnictvu

*nepochybně patrné, že se útočník k jeho okamžitému provedení strojí a útok nesmí být ještě dokonán.*¹²⁴

U policisty je oprávnění použít zbraně v nutné obraně nebo krajní nouzi. Nutnou obranou se zde rozumí „*čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajících útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.*“¹²⁵ O krajní nouzi se jedná v případě, že se jedná o čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí, které přímo hrozí zájmu, který je chráněn trestním zákonem, kdy takovéto jednání není trestným činem.¹²⁶

V porovnání těchto dvou podmínek lze spatřit společné znaky zejména v nutné obraně, kdy podmínky okolnosti nutné obrany jsou si velice podobné.

5.3.2 Použití zbraně proti nebezpečnému zločinci

Toto oprávnění bylo u četnictva přípustné jen tehdy, pokud četník oprávněně zakročoval proti nebezpečnému zločinci, kterého vyzval, aby se vzdal nebo opustil svůj úkryt, ale který tohoto neuposlechl. Pokud četník chtěl, aby se osoba vzdala, měl užít výzvy „*Ruce vzhůru*“.¹²⁷ Nebezpečným zločincem se zde rozuměla osoba, která takto byla označena příslušným úřadem, nebo osoba u které byl důvodný předpoklad získaný na základě jiných nepochybných skutečností, že je obzvláště nebezpečná státu, jiným osobám popř. cizímu majetku.¹²⁸

Policista v dnešní době má dvě podobné oprávnění k užití zbraně a to v prvním případě, že zakročuje proti nebezpečnému pachateli, který se na jeho výzvu nevzdá nebo se zdráhá opustit svůj úkryt.¹²⁹ Pojem nebezpečný pachatel je v současné době pojmem poměrně širokým a přesné definice neexistuje. Obecně je nebezpečný pachatel chápán jako osoba, která představuje hrozbu pro život a zdraví osob.¹³⁰

Komparací je zde zjištěno, že toto oprávnění je opět velmi podobné a dnešní zákon o Policii ČR z něj taktéž vychází.

¹²⁴ § 65 odst. 2 bod 1. Služební instrukce pro četnictvo

¹²⁵ § 29 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

¹²⁶ § 28 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

¹²⁷ § 65 odst. 2 bod. 2. Služební instrukce pro četnictvo

¹²⁸ Tamtéž odst. 3

¹²⁹ § 56 odst. 1 písm. b) zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky

¹³⁰ *Stanovisko odboru bezpečnostní politiky ministerstva vnitra k otázkám týkajících se aplikace právní úpravy domocovacích prostředků*, Praha dne 13. října 2010, Č.j.: MV-96415-2/OBP-P-2010

5.3.3 Použití zbraně k překonání odporu

Četník byl oprávněn použít zbraně k překonání odporu osoby, který směřoval ke zmaření jeho služebního výkonu. Odpor osoby zde nemusel být aktivní, ale postačil též odpor pasivní. Pasivní odpor je zde převážně chápán jako odpor většího počtu osob, které by mohly zmařit četníkům služební výkon. Použití zbraně četník mohl v případě, že odpor, který směřoval ke zmaření četnickova služebního výkonu, nešlo překonat jinak než užitím zbraně.

Policisté v současné době mají oprávnění takřka totožné s výše uvedeným, kdy v zákoně je stanoveno, že policista je oprávněn použít zbraň v případě, že nelze-li jinak překonat aktivní odpor, který směřuje ke zmaření jeho závažného zákroku.¹³¹

5.3.4 Použití zbraně k zamezení útěku nebezpečného zločince

V tomto posledním bodě byl četník oprávněn užit zbraň: *“k zamezení útěku nebezpečného zločince, jehož nemůže jiným způsobem zadržeti.”*¹³² Toto oprávnění muselo splňovat, jak již samotný text napovídá dvě základní podmínky a to, že:

- se muselo jednat o zakročení proti nebezpečnému zločinci
 - četník neměl k dispozici jiných prostředků k zamezení útěku nebezpečného zločince
- V případě, že to situace umožňovala, měl četník využít tzv. mírnějších prostředků, pod které spadalo napomenutí hlasem rozkazovacím, zatčení, přiložení svěracích řetízků, pronásledování prchajícího honěním, použití psa a vyzvání náhodně přítomných osob k pomoci.¹³³ Použití psa bylo bráno jako použití zbraně.

Policisté České republiky mají podobně jako u předchozích, i v tomto oprávnění takřka shodné podmínky k použití zbraně. Dle dikce zákona smí policista použít zbraň. *„aby zamezil útěku nebezpečného pachatele, jehož nemůže jiným způsobem zadržet.”*¹³⁴

¹³¹ § 56 odst. 1 písm. d) zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky

¹³² § 13 odst. 1 bod. 4 zákona č. 299 ze dne 14. dubna 1920 o Četnictvu

¹³³ Erhart J., *Rukověť četnictva*, str. 309, vydání Praha - Hodkovičky, 1937

¹³⁴ § 56 odst. 1 písm. c) zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky

5.3.5 Ostatní oprávnění četníků a policisty k použití zbraně

Kromě výše uvedených oprávnění, které jsou takřka stejné u četnictva a dnešní policie, je zapotřebí uvést i další oprávnění, kterými se předmětné bezpečnostní sbory řídily nebo doposud řídí.

Četnictvo bylo v letech 1920- 1938 oprávněno použít zbraně při překročení hranice státu na území jiného státu. Toto se řídilo mezinárodními smlouvami a užití zbraně, zde bylo nutné k odvrácení bezprostředního nebezpečí bezpečnostního orgánu např. při pronásledování pachatele atd.

Policista je dále oprávněn použít zbraně v případech:

- *aby odvrátil násilný útok, který ohrožuje střežený nebo chráněný objekt nebo prostor*
- *nelze-li jinak zadržet dopravní prostředek, jehož řidič bezohlednou jízdou vážně ohrožuje život nebo zdraví osob a na opětovnou výzvu nebo znamení dané podle jiného právního předpisu nezastaví*
- *jestliže osoba, proti níž byl použit donucovací prostředek hrozba namířenou střelnou zbraní nebo varovný výstřel, neuposlechne příkazu policisty směřujícího k zajištění bezpečnosti jeho vlastní nebo jiné osoby*
- *ke zneškodnění zvířete ohrožujícího život nebo zdraví osoby.*¹³⁵

¹³⁵ § 56 odst. 1 písm. e) f) g) h) zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky

ZÁVĚR

Cílem práce bylo poskytnout souhrnný obraz o výzbroji příslušníků bezpečnostních sborů v přímém výkonu služby, kteří působili v období od roku 1918 do roku 1945. Dále pak zaměřit se na jednotlivé rozdíly ve výzbroji bezpečnostních sborů a porovnat podmínky pro použití zbraně mezi výše uvedeným obdobím a současností.

Studiem zdrojů k danému tématu jsem zjistil, že četnictvo bylo do roku 1939 nejlépe fungující a nejpropracovanější bezpečnostní složkou státu a to i na základě toho, že mělo od ostatních bezpečnostních složek nejbohatší minulost a mělo na rozdíl od ostatních složek z čeho čerpat při výkonu služby. Četnictvo mělo na danou dobu k dispozici poměrně široké spektrum zbraní a ostatní bezpečnostní složky de facto vycházely z výzbroje četnictva, které bylo vyzbrojeno kromě krátkých střelných zbraní – pistolí, také dlouhými střelnými zbraněmi – puškami, ale také zbraněmi chladnými mezi které patřily bodáky a šavle.

Policie jako bezpečnostní složka měla k dispozici všechny výše uvedené druhy zbraní s tím, že používala jiné typy střelných zbraní, které ale shodně jako u četnictva vyráběla Česká zbrojovka Brno (dlouhé palné zbraně) nebo Strakonice (krátké palné zbraně) a zbraně se lišily zejména hmotností a technickými parametry. Pro příklad uvádím pro policii vytvořenou pistoli na zakázku vz. 27, která vycházela z pistole vz. 24, kterou užívalo četnictvo.

Četnictvo i policie využívaly zbraně, které měla ve výzbroji také armáda a to pušky vz. 24 a vz. 33.

Výzbroj Stráže obrany státu se skládala se zbraní užívaných složkami, které ji tvořili a to četnictvem, policií, finanční stráží a armádou. Kromě tohoto používala také granáty, lehké kulometry a signální pistole. Toto bylo spojeno s povahou výkonu u služby Stráže obrany státu, která měla než policejní tak vojenský charakter.

Studium dokumentů v období protektorátu bylo poměrně složitější, protože bylo poměrně těžké dohledat kvalitní dobové prameny a to například o výzbroji protektorátních složek, ale toto bylo podřízeno také tomu, že v tomto období nedošlo k žádné převratné změně ve výzbroji, kdy toto bylo mimo jiné zaviněné tím, že veškerá výroba ve zbrojním průmyslu směřovala k výzbroji německých bezpečnostních složek, převážně pak k německé armádě.

Co se týče poslední části bakalářské práce, tak to bylo porovnání podmínek k použití zbraně mezi obdobím let 1918 až 1945 a současností. Zde jsem zjistil, že použití zbraní v bezpečnostních složkách, které působily na území Československa popř. na českém území, se řídilo zákony a předpisy k použití zbraně, které byly shodné s podmínkami, které jsou uvedeny v zákoně o četnictvu č. 299 z roku 1920. Dle zjištěného je zřejmé, že četnictvo bylo na svou dobu propracovanou složkou po všech stránkách. Nejen, že z podmínek pro použití zbraně podle tohoto zákona vycházely ostatní bezpečnostní sbory a to včetně období protektorátu, ale tento zákon se stal pilířem pro použití zbraně, který se projevuje i v současné době, kdy většina podmínek pro použití zbraně je v jiném slovním spojení ustanovena v zákoně o Policii České republiky.

Do budoucna si myslím, že co se týče výzbroje bezpečnostních sborů, tak se bude stejně jako okolní svět neustále vyvíjet směrem kupředu a budou konstrukčně nové zbraně, kdy jejich použití bude nově zapracováno a upraveno novými zákonnými podmínkami.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura

MACEK, P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva II*. Praha: Police History, 1999.

ISBN 80-902670-0-9.

MACEK P., UHLÍŘ, L. *Dějiny policie a četnictva III*. Praha: Police History, 2001.

ISBN 80-86477-01-0

SPURNÝ, M. *Ve dne v noci podle zákoníku*, Olomouc: UP Olomouc, 2013. ISBN 978-

80-244-3774-3

ERHART, J. *Organisační předpisy pro četnictvo*, Rukověť četnictva, schváleno výnosem MV č. 66.873/12-1937 jako učebná pomůcka. Praha - Hodkovičky čp. 150, 1937.

ERHART, J. *Služební instrukce pro četnictvo*, Rukověť četnictva, schváleno výnosem MV č. 66.873/12-1937 jako učebná pomůcka. Praha - Hodkovičky čp. 150, 1937.

ERHART, J. *Zákon o četnictvu*, Rukověť četnictva, schváleno výnosem MV č. 66.873/12-1937 jako učebná pomůcka. Praha - Hodkovičky čp. 150, 1937.

DLOUHÝ, M. *Četnictvo za první republiky*, Tajemství české minulosti, číslo 36, prosinec 2014, str. 20, ISSN 1804-2260

SPEYCHAL, R. a kolektiv, *Stráž obrany státu*. Praha: MV&H, 2002. ISBN 80-238-8328-3

SKRAMOUŠSKÝ, J. PAZDERA, D. *Československé pistole 1918 – 1950*. Praha: Mladá fronta, 2007. ISBN 80-204-1550-5

FENCL, J. *Československé signální pistole mezi válkami*, Střelecké revue, Praha: Pražská vydavatelská společnost, 2001, č. 4. ISSN 03322-7650

Prameny (právní a jiné dokumenty)

Zákon č. 11 z roku 1918 Sb. o zřízení samostatného státu Československého

Zákon č. 299/1920 Sb. z. a n., ze dne 14. dubna 1920

Zákon č. 165/1920 Sb. z. a n.

Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky

Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

Výnos MV čís. 91.480/13 ze dne 17. prosince 1922

Výnos MV čís. 82695/13 z 27. prosince 1927

Výnos MV čís. 51127/13 z 26. července 1933

Výnos MV čís. 10.611/3-1934 ze dne 15. září 1936

Výnos MV čís. 66194/19-1935 ze dne 24. října 1935

Výnos MV čís. 5420/13-1936 ze dne 22. ledna 1936, ve znění výnosu k čís.5420/13-1936 z 13. února 1936

Výnos MV čís. 69.195-13 ze dne 10. listopadu 1927

Výnos MV čís. 69-165-13 ze dne 10. listopadu 1927

Výnos MV čís. 1909/13-1922 ze dne 31. března 1922

Výnos MV číslo 84.662-13-1923 ze dne 22. ledna 1924

Výnos MV čís.77.795-13-1926 ze dne 17. února 1927

Výnos MV čís. 54231-13 ze dne 14. září 1938

Výnos MV čís. 31.763/31-5 ze dne 11. května 1931

Výnos vůdce a říšského kancléře č. 75/1939

Výnos MV čís. 56.148/1939-12 ze dne 13. října 1939

Nařízení vlády republiky Československé č. 295 ze dne 5. října 1922

Vládní nařízení č. 51 ze dne 6. března 1936 o organizaci policejní správy a služby a o některých jiných opatřeních v oboru vnitřní správy

Vládní nařízení č. 270 z roku 1936 Sb. ze dne 23. října 1936 o strážci obrany státu

Vládní nařízení čís. 59 ze dne 26. března 1931

Vládní nařízení čís. 77/1944 Sb. z. a n. z 28. března 1944

Vládní nařízení č. 250/1942 ze dne 9. července

Macák, A. *SOA Plzeň fond Policejní ředitelství Plzeň*, zn. PŘ Plzeň, inventář 1918 – 1951, Inventáře a katalogy Státního archivu v Plzni, Plzeň 1960 (rukopis)

Předpis o zbraních a střelbě četnictva, vydaný Ministerstvem vnitra pod č.j. 39.795-13-1925 (Věstníkem četnictva číslo 13 z roku 1925)

Galaš, R., *Vývoj hodností, označení a stejnokroje a některých symbolů policie v letech 1939 – 1945*, Almanach příspěvků II. konference policejních historiků, Praha 19. a 20. listopadu 2007

Spurný M., *Chladné zbraně u četnictva*, Almanach příspěvků II. konference policejních historiků, Praha 19. a 20. listopadu 2007

Stanovisko odboru bezpečnostní politiky ministerstva vnitra k otázkám týkajících se aplikace právní úpravy donucovacích prostředků, Praha dne 13. října 2010, Č.j.: MV-96415-2/OBP-P-2010

Internetové zdroje

Stráž obrany státu [online]. [cit. 2006-01-02]. Dostupné z www.fronta.cz/straz-obrany-statu-1-dil-od-ustaveni-di-pocatku-roku-1938

Stráž obrany státu [online]. [cit. 2006-01-15]. Dostupné z www.fronta.cz/straz-obrany-statu-2-dil-od-ustaveni-di-pocatku-roku-1938

Četnická výbava [online]. Dostupné z www.policie.cz/clanek/historie-cetnictva-a-policie-historie-cetnictva-a-policie.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D

CZK – vz.22: *Pistole a revolvery-Palné zbraně* [online]. Dostupné z <http://forum.valka.cz/viewtopic.php/t/8232/start/-1>

CZK – vz.24: *Pistole a revolvery : Palné zbraně* [online], dostupné z <http://forum.valka.cz/viewtopic.php/p/65377#65377>

CZK- vz.33: *Pušky: Palné zbraně* (opakovací puška) [online], dostupné z www.forum.valka.cz/viewtopic/php/t/15309/start/-1

Karabina 8x56R Steyr Mannlicher M95/30 [online], dostupné z www.zlatapuska.cz/products/karabina-8x56r-steyr-mannlicher-m95-30/

7.92 mm puška vzor 24 [online], dostupné z www.zrbrane4.blog.cz/1102/7-92mm-puska-vz-24

Pistole a revolvery [online] dostupné z www.alfatactical.cz/pistole-cz-vz-27-raze-765-mm-br-znehodnocena.html

Chladné zbraně – bodáky [online], dostupné z www.policie.cz/clanek/historie-cetnictva-a-policie-historie-cetnictva-a-policie.aspx?q=Y2hudW90Q%3d%3d

Chladné zbraně – šavle [online], dostupné z www.policie.cz/clanek/historie-cetnictva-a-policie-historie-cetnictva-a-policie.aspx?q=Y2hudW90MTA%3d

Chladné zbraně policie [online], dostupné z www.policie.cz/clanek/historie-cetnictva-a-policie-historie-cetnictva-a-policie.aspx?q=Y2hudW09MTE%3d

CZK-bodák vz. 24 k pušce vz.24:Krátké chladné zbraně: chladné zbraně [online], dostupné z www.forum.valka.cz/viewtopic/php/p/241046

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jan Martinka

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Výzbroj bezpečnostních sborů v období od roku 1918 do roku 1945
(pořádkové složby v přímém výkonu služby)

Rok: 2015

Počet stran textu bez příloh: 46

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 10

Počet titulů zahraničních zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 13

Počet ostatních zdrojů: 31

Vedoucí práce: Mgr. Karel Müller